

MORGONBRIS

Nr 2. Arbeterskornas tidning. — Utgiven av Kvinnornas Fackförbund. April 1908.

På agitationstur för Socialdemokratiska kvinnokonferensens räkning.

Den 18 januari startade jag och den 20 hölls det första rösträttsmötet i Gällivare inför fullsatt salong och en kvinnoklubb bildades. Därefter besöktes Malmbergets Kvinnoklubb, som provat sina krafter i flere år samt de båda stora gruvfälten Koskullskulle och Nautanen, varefter nya klubbar bildades. Därpå fortsattes till Kiruna, där vi ha en präktig klubb förut och ända upp till Riksgränsen, varefter likaledes en ny klubb kom till stånd. Murjek och Boden togos på nedresan, jämte Luleå, Piteå, Umeå och Vännäs, överallt stor tillslutning och intresse för vår rösträttsfråga.

Från Lappmarken och Norr- och Västerbotten kom turen till övre Norrland. I Örnsköldsvik och Hernösand avhölls möten inför överfyllda lokaler. Resan utefter Ådalen var, som alltid lyckad. stora möten, god stämning och en del nya klubbar bildade. Från dessa nejder for jag till Alby, där vi i det ypperliga Folkets Hus hade ett stort möte.

Till Jämtland skulle jag och fara. Östersund, Härpen och Storlien stodo på turlistan, men blott å de båda förstnämnda platserna, kunde lokaler anskaffas och sällsamt goda möten avhölls.

Å alla platser har ämnet varit »Kvinnorna och den politiska rösträtten» och det synes såsom om kvinnorna nu befunno sig i islossningen — och att vä-

ren med sin livgivande kraft skulle väcka dem till liv i kamp för idéerna. Under resan ha nya klubbar bildats i Riksgränsen, Gällivara, Nautanen, Koskullskulle, Luleå, Umeå, Vännäs, Frånö, Sprängviken, Östersund.

Och hoppas jag dessa kvinnoklubbar må bli fästepunkter för vårt så viktiga organisations- och upplysningsarbete landet runt bland arbetareklassens kvinnor.

Med tack och kamrathälsning.

Allas er
Kata.

Fru Kata Dalström på resa i Norrland.

En liten reseskildring från Kiruna till Riksgränsen.

(För Morgonbris.)

Den 11 jan. på morgonen skulle jag ha möte vid Riksgränsen. Tåget gick 6,55 på morgonen, så man fick vara uppe i otta.

I Kiruna hade vi kvällen förut haft en av dessa orkanlika snöstormar varom vi sörlänningar ej ha en aning. Stormen hade emellertid nu bedarrat och Riksgränståget gick i rätt tid. Snart vöro vi ute på vidderna. Efter att ha farit milslånga sträckor utefter Torne träsk, passerade vi Lappporten, som ligger på motsatta sidan. Hela tiden ha vi på hinsidan »Träsket» haft alpkedjorna, som lysa och gnistra. Jag tror det är Abiskoalperna.

Nu passeras Abisko, strax bortom, på den mest hänförande platsen ligger turisthotellet invid Torne träsk.

Rent paradiskt!

Så fara vi förbi "Cannaus", den djupa uttorkade flodfåran.

Inom kort ger tåget varningssignal och vi köra in i Nuollafjällets långa, långa tunnel — sedan konduktören först tänd lamporna.

Snart äro vi igenom tunneln och den mäktiga fjälljätten syns bakom oss, och så halt vid Björkliden.

Klockan är nu 10, klockan 11 äro vi framme vid riksgränsen.

I Abisko kommo kamraterna och bad mig så bevakande, att stanna i o. f. ett möte. Omöjligt tyvärr. Men jag lovade komma åter till "midsommartid", då vi kunna taga mötena ute i den bedärande "nordpols-sommaren" vid midnattssolens trolska ljus.

Nu fara vi igen och gå långa sträckor under snöskärmar och genom tunnlar. Drivorna ligga som höga hus och man arbetar utan återvändo för att hålla banan klar. Ni ana ej vilka drivor här är!

Här och var utefter vägen synes nedgräva i jorden små kullerstenskojor, "minnesmärken" från banbyggets dagar. En del äro ännu bebodda. Annars på oerhörda sträckor blott banvaktstugor och stationer.

Vid Kopparrösen fanns massor av snöskottare. De sågo så underliga ut med sina stora "ryska mössor" med stora lösa öronlappar som, likt hästarnas skygglappar, stodo ut på ömse sidor om ansiktet.

Nu äro vi uppe på själva högplatån och komma snart till Vassijaure, som ligger 1,535 km. från Stockholm. Knappt den lilla dvärgbjörken mäktar här krypa utefter fjällen.

Öde och kallt är det i snöns och mörkrets rike, men så oändligt storslaget. Fjällkedjan med sina skarpa konturer avteckna sig mot horisonten långt i fjärran och solen kastar gula reflexer på de vita topparna.

Nu äro vi vid Vassijaure och nästa station är Riksgränsen.

Snart skymtar den lilla kolonin fram och efter några minuter köra vi in i den långa hallen.

Sedan jag fått mig rum måste jag vila, enär jag varit sjuk de sista dagarna. Men vilan blev ej lång, ity att en av kamraterna knackade på och sade: "Fru Kata kommer ned, 'snökastaren' är ute och det måste hon se."

De äro beundranvärda kamraterna, alltid när det är något av intresse så laga de om så jag får se det.

Jag skyndade mig ned och nu fick jag se något av det mest storslagna jag sett.

Framför maskinen satt "snöslungaren", ett jättehjul, och när man körde mot drivorna slungades snön i yrande snövita kaskader vida omkring och rök, snö och eldgnistor bildade samman en tavla som man aldrig glömmmer.

Drivorna slungades bort som agnar för vinden.

Denna "snöslungare" kom hit i november och är gjord efter amerikansk modell och mycket egendomligt anordnad med sina skovlar, som slunga bort snön.

Här är allting så olika mot söderut. Man lever som i en annan värld!

Reser åter till Kiruna i morgon.

K. D.—m.

Socialdemokratiska kvinnokongressen sommaren 1908.

Som omnämns i förra nr av Morgonbris har soc.-dem. kvinnokonferensens arbetsutskott beslutat att i början av augusti månad inbjuda Sverges organiserade kvinnor till en kongress för gemensam överläggning om kvinnornas intressen.

På kvinnokonferensen i jan. 1907 fick arbetsutskottet sig ålagt, att när det ansågs nödigt anordna kongress, senast 1909.

Utskottet har emellertid ansett att omständigheterna kräva, att en kongress inkallas redan i sommar, ty det är nödvändigt att söka åvägbringa mera praktiska former för den politiska kvinnorörelsen än de nu gällande; former som ånpassa sig efter det stora uppsving som kvinnorörelsen på senare tiden rönt. Under den korta tiden från konferensen 1907 och till i vår har, tack vare en intensiv agitation omkring ett hundratals politiska kvinnoklubbar bildats, liksom även den fackliga rörelsen genom denna agitation vunnit god tillslutning. Som en naturlig följd av denna hastiga utveckling har arbetet för utskottets vidkommande ökats i hög grad, det är därför nödvändigt, att mera praktiska åtgärder vidtagas om det skall lyckas att hålla ihop kvinnoorganisationerna.

Av de här nämnda skälen och av flera andra synpunkter ämnar utskottet att på kongressen framlägga förslag om bildandet av ett *socialdemokratiskt kvinnoförbund*, samt tillsättande av en avlönad kvinnlig förtroendeperson.

Stadgeförslag för det påtänkta förbundet kommer att snarast utarbetas och tillställas kvinnoorganisationerna.

Under de närmaste dagarne utsändas inbjudningscirkulär till kongressen. Enligt detta skall motioner, som önskas behandlade, insändas till utskottet senast 1 juni samt fullmakterna för valda ombud senast 1 juli.

Vi anhålla att kvinnoorganisationerna landet runt snarast taga kongressfrågan under behandling samt insända sina förslag till den fastställda tiden, så att utskottet hinner ordna all administration på ett tillfredsställande sätt, ty tillslutningen till denna kvinnornas kongress bliver säkert mycket talrik.

Kongressen äger rum i dagarne 2—7 augusti i Folkets Hus' A-sal, Stockholm.

Moderskapsförsäkring.

I lag av den 17 oktober 1900 angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke stadgas i § 7:

"Med arbete i industriellt yrke må kvinna, som fått barn, icke sysselsättas under de fyra första veckorna efter barnsörden, därest icke med läkarebotyg styrkes, att hon tidigare kan utan men börja arbetet". Härigenom är principen om mödrars vila från ansträngande och ihållande arbete under viss tid efter barnsörden lagfäst. Till någon tillämpning av lagen har det emellertid icke kunnat komma, emedan lagstiftarna försummat sörja för att obemedlade familjer kunna under hela den avsedda tiden avvara den förtjänst moderns arbete utom hushållet m-bringar. Lagens efterlevnad kontrolleras därför ej heller varken av yrkesinspektören eller arbetsgivaren.

Villkoret för att stadgandet skall kunna efterlevas är att det gives en moderskapsförsäkring, som håller familjen skadeslös eller i det närmaste skadeslös för den förlust den tvungna arbetslösheten åsamkar densamma. Annars är det onaturligt och grymt att avstänga familjen från det, låt vara med särskild möda och fara förenade arbete, som tillför densamma ett nödvändigt bidrag till livsuppehållet. Och ändamålet vinnes dessförutan ej heller. Det är nämligen icke blott vila, modern under denna tid behöver, utan också sund och tillräcklig näring, sinneslugn m. m., som genom näringsbekymmer skulle undanryckas henne. Att modern kan, särskilt under de första månaderna efter barnsörden, giva barnet di, har en ofantlig betydelse för barnets utveckling och hälsa. Men utan sund och tillräcklig näring samt sinneslugn blir moderns mjölk otjänlig och otillräcklig. Synnerligast på ogifta mödrar, vilka, just då ömhet och omvårdnad vore oskattbarast för dem, oftast se sig övergivna, torde deras upprörda sinnesstillstånd menligt inverka på digivningsförmågan.

Att söka bereda vila och vård för alla mödrar under den närmaste tiden efter barnsörden är en samhällsangelägenhet av allra största betydelse. Här har samhället icke blott en plikt att fylla utan också ett intresse av djup innebörd att bevaka.

Men även några veckor före barnsörden borde de blivande mödrarna vara fria att taga särskild vård om sig och de ofödda fostren. Ingående studier av specialister på barnförlossningens område hava ådagalagt att — visserligen icke stillhet, men nödig omvårdnad och försiktighet bör iakttagas även under den närmaste tiden före förlossningen.

Dessa uppfattningar hava upprepade internationella konferens, som i mars 1890 på kejsar Wilhelms initiativ hölls i Berlin och ger tagit sig uttryck i beslut fattade på socialpolitiska kongresser. Redan på den intervarvid 15 nationer voro representerade, uttalades enhälligt den önskan "att barnsängskvinnor icke förr än fyra veckor efter barnsörden skulle tillåtas återgå i arbete".

Den katolska kongressen för socialt arbete, som hölls i Liège i september 1890, fastställde för samma ändamål sex veckor; den därpå följande Internationella socialdemokratiska kongressen i Zürich krävde förbud för kvinnor under dessa förhållanden att arbeta under två månader före och fyra månader efter barnsörden, och i London 1896 krävdes statens ingripande för att ordna dessa angelägenheter.

Samma år antog en internationell kongress för hjälp och skydd åt barn, vid vilken åtta stater voro representerade, nämligen Nord-Amerikas Förenta stater, Frankrike, Ungern, Portugal, Sverige, Spanien, Luxemburg och republiken Argentina, en rad resolutioner, syftande till samma mål som de här ovan uppräknade, och särskilt betonade denna kongress, att principen om understöd för vila och konvalescens åt kvinnor vid barnsörden bör fastslås genom lag.

Principen var angiven redan i den judiska lagen. Atminstone bjöd traditionen den judiska kvinnan att arhålla sig från arbete så länge hon själv födde sitt barn vid bröstet, och hon vårdades med särskild omsorg under denna tid. Israeliternas barn äro också sedan gammalt föremål för större omsorg än andra tresbekännares.

I Preussen dö under det första året: *

	Protestanters	Katolikers	Israelliers
Gossar	245,8	242,2	185,8
Flickor	210,7	204,1	157,3

I gamla tider ägnade även fransmännen särskild omsorg åt denna angelägenhet. För att tillvarataga rasens intressen påbjöds i reglementet för vissa korporationer vila för barnaföderskor. Särskilt återfinns man detta påbud i stadgarna för tapetserarnas skrä av 1290.

Den franska revolutionen, som gjorde slut på skräväsendet, sopade också bort denna nyttiga princip. Det var emellertid på fransk mark som den åter kom till heders. Elsass gav före dess annexion av Tyskland det efterföljansvärda exemplet, då en arbetsgivare i Dornach tillförsäkrade sina arbeterskor vid barnsbörd absolut vila under sex veckor utan något som helst avdrag på deras lön. Resultatet av denna ädelmodiga och kloka åtgärd var att barndödligheten sjönk med nära 50 proc. Efter detta exempel följde sedan i Frankrike en mängd liknande åtgärder.

Modern av att först i sina lagar ha fastslagit principen om skydd för barnaföderskor tillkommer Schweiz. Lagen av 23 mars 1877 om arbete i fabriker (som trädde i kraft den 1 jan. 1878), föreskriver, att före och efter barnsbörd tillsammans under åtta veckors tid kvinnor ej få tillåtas arbeta i fabriker. Och de få icke återgå i arbete utan att det intygas, att de åtnjutit denna vilotid. Regeringen fastställer för vilka grenar av industrin denna lag gäller.

Lagen godkändes av folket genom referendum. Emellertid kan den ej helt efterlevas, emedan nöden och behoven tvinga de fattiga kvinnorna att tidigare återgå i arbete, och arbetsgivarna blunda därför. Regeringen söker dock energiskt genomföra föreskrifternas tillämpning.

Den tyska lagen förbjuder kvinnorna arbeta så länge de åtnjuta understöd för barnsbörd; med obligatorisk försäkring är kontrollen häröver lätt. I Österrike och Ungern gå barnsängskvinnorna under rubriken "sjuka" och åtnjuta understöd såsom sådana.

Modern åtnjuter halva dagslönen i sjukhjälpersättning från första dagen efter nedkomsten under 6 veckor.

I både Belgien och Holland gälla sedan 1889 "skyddslagar", men de äro endast död bokstav så länge det ej är sört för hjälp åt kvinnorna under den tid, de äro förbjudna att arbeta. Om Portugal gäller detsamma.

Mera förvånande är, att de praktiska engelsmännen gått tillväga på samma sätt i Factory and Workshop Act 1891. Troligen har det skett under tillit till de mäktiga Trade Unions förmåga att själva sörja för understödet.

I Frankrike har moderskyddet haft många och varma förspråkare. Jules Simon, Emile Brousse et Dron, Lafargue och Jules Guesde ha föreslagit parlamentet att lagstifta i detta syfte. Brousse ville tillerkänna unga mödrar ett understöd av 0,75 till 2 francs för dag, varav staten skulle betala 1/3, departementet 1/3 och kommunen 1/3.

I avvaktan på lagstiftning i detta syfte hava enskilda arbetsgivare och även kommuner träffat verksamma åtgärder till barn- och moderskydd.

I Villiers-le-duc hade barndödligheten varit synnerligen hög — 29 procent av alla levande födda. Man beslöt sig därför att med kraft bekämpa detta onda. Den enkla metod som tillgreps har nu verkat i 10 år och nedbragt dödlighetsprocenten till nära noll.

* Bar. Fireks, Die Zeit der Geburten und die Sterblichkeit der Kinder. Zeit. des K. preusst. Bureau, XXV, s. 93—142.

1) Varje havande kvinna skall anmäla sig i sjunde månaden till myndigheterna och får mottaga, om hon är i behov därav, understöd och bistånd av kvinnlig läkare.

2) Efter barnets födelse får modern under tio dagar en francs om dagen med förpliktelse att hålla sig i sängen.

3) Alla småbarn skola var fjortonde dag besiktigas av läkare. Blir ett barn sjukt, skall det anmälas inom 24 timmar.

Varje mor eller fostermor, som efter ett års vård, framvisar barnet friskt och sunt, orhåller 2 francs för varje månads omvårdnad.

I våra grannländer har frågan också varit före.

I Norge förelade regeringen 1890 stortinget ett lagförslag till skydd för barnaföderskor. Arbetsarkommissionen föreslog att begränsa den tvungna arbetsvilan till tre veckor på grund av utlandets erfarenhet att arbeterskorna annars söka anställning på andra fabriker eller på annat sätt undandra sig tvånget, för arbetsförtjänstens skull. För att minska frestelsen att för tidigt återgå till arbete föreslog kommissionen i sitt förslag till sjukföreläggelse, att kvinnor, som äro delaktiga i sjukföreläggelse, skulle efter barnsbörd under de tre följande månaderna åtnjuta sjukhjälp, därest de icke återgått i arbete före den lagfästa tiden. Förslaget innebar också, att konungen skulle utfärda förbud för havande kvinnor att arbeta i fabriker, där deras krafter för hårt anlitades, eller det annars vore farligt för deras hälsa och liv. Men förslaget föll. I lagen av den 27 juni 1892 om fabriksinspektion föreskrives, i art. 21, förbud för kvinnor att arbeta regelbundet under de sex första veckorna efter barnsbörd. Förbudet kan med läkarens tillstyrkan inskränkas till att endast gälla fyra veckor efter förlösningen. Men lagen sörjer ej i någotdera fall för moderns understöd under tiden.

I Danmark stadgar lagen av den 11 april 1901 i § 18, att ingen arbeterska må under de första fyra veckorna efter sin nedkomst inträda i fabriksarbete med mindre att det med läkarettest styrkes, att detta kan ske utan skada för hennes egen och barnets hälsa. Den hjälp, som under dessa omständigheter lämnas en moder, skall icke hava fattighjälps natur. Varken här eller i Norge nämnes något om tiden för förlösningen. Och bestämmelsen därom, att den offentliga hjälp, som kan lämnas, ej får räknas som fattighjälp, synes till sina verkningar i flera fall illusorisk. Kommer kvinnan till fattigföreståndaren, så anvisar han henne gärna till distriktsläkaren, som är närvarande, och då understödet är knappt, söker hon förmå läkaren att lämna henne den attest, hon behöver för att genast få återgå i arbete.

Huru skall nu en moderskapsförsäkring lämpligen anordnas?

Därpå är icke så lätt att på rak arm svara. Under tecknad har väckt motion att riksdagen skulle begära en utredning därom och andra kammaren har enhälligt godkänt en framställning i detta syfte av det tillfälliga utskott, som fick min motion till prövning.

Första frågan blir: bören sådana försäkringsform göras fristående eller sammanbindas med annan försäkringsart? Härom yttrar förenämnda utskott följande:

I länder med högt utvecklade skyddslagstiftning har man ansett, att sjuk- och moderskapsförsäkring böra följas åt, och i överensstämmelse härmed i fråga om vissa yrkesgrupper infört obligatorisk sjukförsäkring genom vilken understöd såsom vid sjukdomsfall beredes även barnaföderskor. I uttalanden, som gjorts av med saken förtrogna personer i Tyskland och Österrike, framhålls, att denna kombinerade anordning arbetar tillfredsställande. Vissa anmärkningar, som mot systemet framställas, gälla icke sammanförande av de båda försäkringsformerna till en utan avse andra förhållanden.

Såsom ett bevis för att man i Tyskland, även på ett, där man erkänner, att bekämpandet av barnadödligheten kan kräva ytter-

ligaro åtgärder, ändock icke vill skilja moderskapsförsäkringen från den allmänna sjukförsäkringen, kan anföras en skrivelse från bayerska inrikesministeriet till ortsmyndigheterna, i vilken framhålls, att sjukkasorna böra uppmanas att i högsta möjliga grad vidga understödet åt barnaföderskor, varjämte yrkesinspektionens särskilda uppmärksamhet fästes vid kontrollen över att lagens skyddsbestämmelser rörande barnaföderskor efterlevas.

I Österrike synas erfarenheterna gå i samma riktning som i Tyskland. Utan att vilja åtskilja sjuk- och moderskapsförsäkringen önskar man utveckla den nu bestående lagstadgade sjukförsäkringen att gälla även anhöriga till arbetare, tjänstefolk m. fl., för vilka intet försäkringstväng nu består. Å andra sidan hava i förstnämnda land på privat initiativ åtskilliga åtgärder vidtagits i syfte att bereda ökat skydd åt barnaföderskor. Så hava vid ett stort antal fabriker bildats lekala föreningar, vilka med bidrag av arbetsgivarna betala understöd åt barnsängskvinnor under 14 dagar längre tid än den lagstadgade. Vidare hava enskilda större fabriksfirmor, som sysselsätta många kvinnliga arbetare, inom fabriksområdet inrättat barnkrubbor, i vilka de arbetande mödrarna under vissa tider av dagen kunna ägna sina barn vård och tillsyn. Så har exempelvis skett i Berndorf hos den stora metallvarufirman Arthur Krupp, vilkens förödmö på ett par håll vunnit efterföljd.

Anmärkningsvärt är ytterligare, att i Österrike strävandena lära gå ut på ett koncentrerande av de olika försäkringsformerna för arbetare och mod dem likställda personer genom att sammansluta sjuk-, olycksfalls- och ålderdomsförsäkringen. Denna vittutseende fråga är dock ännu endast föremål för förberedande överläggningar mellan intresserade personer och korporationer.

Inom de länder åter, där intet lagstadgat sjukförsäkringstväng består, men i vilka moderskapsförsäkring införts, synes erfarenheten icke tala till förmån för denna fristående försäkringsform. Så meddelas från Italien, där av staten understödd moderskapsförsäkring finnes, att lagbestämmelserna i berörda syfte ännu äro tämligen vanmäktiga och hava att uppvisa flera ödesdigra luckor. I Spanien, där enligt lag av den 13/3 1900 barnaföderskor icke få sysselsättas i industriellt arbete förrän tidigast tre veckor efter barnsbörden, förlänger en lag av den 8 januari 1907 denna tid till 4—6 veckor och tillstodjas dessutom av lagen berörda kvinnor att på grund av läkareintyg anhålla om befrielse från arbetet under åttonde månaden av havandeskapet. I båda fallen måste innehavd plats för arbeterskan reserveras. Ej heller i detta land synas bestående lagbestämmelser emellertid hava samma effektivitet, som i de länder, där moderskapsförsäkringen utgör ett led i en allmän lagstadgad sjukförsäkring.

Till den andra allmänna sjukförsäkringskonferensen, som hölls i Stockholm i augusti 1907, hade sjuk- och begravningskassan "Friska kvinnor" i Malmö hemställt, huruvida sjukförsäkringen med sin nuvarande organisationsform kunna ikläda sig skyldigheten att utbetala sjukhjälp till barnsängskvinnor, och sjukförsäkringskassornas centralförsamling i Göteborg hade ingivit följande motion:

I vår tid med dess utvecklade föreningsväsen behöver säkerligen icke mycket sägas för att övertyga var och en om vikten av sammanslutning, då det gäller att verka för uppnående av något visst mål. "Enighet ger styrka" är ju tidens lösen.

Det behov av ömsesidigt bistånd, som tagit sig uttryck i de många i vårt land bildade föreningarna med syftomål att utbetala sjuk- och begravningshjälp, har också tvevelsutan i avsevärd mån fyllts. Allmänt erkänns, att dessa sammanslutningar, som till största delen räknas sina medlemmar inom arbetersklassen, utträttat mycket gott. Men ännu mera kunna sjukförsäkringen förvisso genom enig samverkan åstadkomma, ty beklagligt nog har sjukförsäkringsverksamheten i vårt land i allmänhet ej hållit jämna steg med de humanitära reformsträvanden, som på andra

områden överallt hos ett vaket och upplyst folk göra sig gällande. Man har ställt sig avvisande till varje reformering, man har ansett det vara tillfyllest med utbetalande av samma låga sjukhjälp, som för ett 30-tal år tillbaka ansågs tillräcklig, man har enst fasthållit vid stadgandet att ej utbetala sjukhjälp för vissa sjukdomar, antagligen med tanke på att hålla medlemsavgifterna nere på lägsta möjliga belopp.

Sjukförsäkrings uppgift bör emellertid ej endast vara att utbetala understödsbelopp vid sjukdoms- och dödstillfällen. Deras verksamhet bör även omfatta hindrandet av sjukdomars tillkomst och bekämpandet av deras spridning. De böra ha skyldighet att söka uträna orsakerna till den ständigt ökade sjukligheten, och orsakerna till att släktet, generation efter generation, alltmer försvagas. De böra göra allt vad de kunna, för att statens medborgare må bli ett friskt, sunt och starkt folk.

Staten har insett, att ett försvagat släkte innebär en nationalekonomisk förlust, och stadgat förbud för minderårigas användande i industriellt yrke, ävensom att kvinna, som fött barn, ej får sysselsättas i industriellt yrke de fyra första veckorna efter barns-börden.

Men sjukförsäkringen envisas att ej utbetala sjukhjälp till sina kvinnliga medlemmar för sjukdom, som anses bero på havandeskap eller förlösning. Trots det att vid sådana tillfällen största behovet av sjukhjälp understöds i de flesta fall förefinnes.

Genom sjukförsäkrings uraktlåtenhet att ej utbetala sjukhjälp understöds till sådana tillfällen tvingas kvinnan att arbeta till det yttersta, och då förlösningen är över måste hon, för att hålla hemmet i ordning, allt för tidigt lämna sjukbädden och berövas det lugn och den ro, som för såväl hennes som barnets hälsa äro nödvändiga.

Sjukförsäkringen böra därför i eget och samhällets intresse utbetala sjukhjälp till barnsängskvinnor. Men icke nog härmed: sjukförsäkringen med endast manliga medlemmar bör besluta att vid behov åt sina medlemmar utbetala ett kontant understödsbelopp till hjälp, då deras hustrur till följd av barns-börd äro urständsatte att sköta hemmet.

På grund av det anförda våga vi föreslå: a) att konferensen ville såsom sin mening uttala, att sjukförsäkringen böra utbetala sjukhjälp för sjukdom, som anses bero på havandeskap eller barns-börd;

b) att, på sätt konferensen finner lämpligt, för de endast för män avsedda sjukförsäkringen framballes betydelsen och nödvändigheten av, att de vid behov till sina medlemmar utbetala ett kontant understödsbelopp till hjälp, då deras hustrur på grund av barns-börd äro oförmögna att sköta hemmet;

c) att konferensen uppdrager åt den på konferensen valda centralstyrelsen eller en kommitté att företaga utredning om och i vad mån staten bör bekosta barnsängskvinnornas uppehälle under den tid, det anses hälsofarligt för dem att arbeta.

Centralkommittén framställer följande resolutionsförslag

Uttalande önskvärdheten av att denna fråga underkastas en sorgfällig prövning, beslutar konferensen hänskjuta densamma till förbundsstyrelsen, med uppdrag för denna att, i samband med uppgörande av normal stadgar eller eljest, utreda spörsmålet i dess omfattning samt till nästa kongress inkomma med förslag i ärendet.

Nästa fråga torde bli: vad kostar en moderskapsförsäkring?

Svaret beror av den utsträckning och den anordning i övrigt försäkringen får, om den skall omfatta alla kvinnor i pubertetsåldern och lämna understöd till alla barnföderskor eller med samma omfattning endast understödja de mest behövande; om den skal sammanföras med annan försäkringsart eller ej, m. m. d. — och framför allt på understödets storlek.

I runt tal kunna nedkomsterna här i landet för närvarande räknas till högst 140,000 årligen. Det minsta understöd som i varje fall bör lämnas torde vara 100 kr. Skall detta belopp tillkomma alla barnaföderskor gäl-

ler det således en utgift för år av 14 miljoner kronor.

För att vinna någon ledning för bedömandet av hur hög premie härför fordras i medeltal av varje kvinna i pubertetsåldern, förutsatt att kvinnorna eller familjerna ensamma skulle bekosta försäkringen, kunna vi utgå från den premietariff för moderskapsförsäkring som i Belgien uppgjorts av aktuarien dr Louis Maingie:

Alder	Francs	Alder	Francs
14	0:28	35	11:09
15	0:54	36	11:01
16	1:09	37	10:03
17	2:13	38	9:02
18	3:72	39	7:99
19	5:34	40	6:78
20	7:13	41	5:61
21	9:60	42	4:58
22	11:77	43	3:71
23	13:47	44	2:92
24	14:70	45	2:15
25	16:04	46	1:46
26	16:88	47	0:88
27	17:28	48	0:44
28	17:28	49	0:22
29	16:79	50	0:11
30	16:04	51	0:06
31	15:35	52	0:03
32	14:49	53	0:01
33	13:64	54	0:01
34	12:82		

Förestående tariff visar, vad moderskapsförsäkringen kostar för de olika åldrarna, det vill säga vad varje kvinna har att årligen betala för sin försäkring i francs pr 100 francs eller, som är detsamma, 1 krona pr 100 kronor — om hon nämligen själv skulle ensam bekosta densamma.

För att få ett medeltal av dessa olika premier antaga vi att 1,000 kvinnor sammansluta sig till en kassa för moderskapsförsäkring. Då emellertid de lägsta och högsta åldrarna hava högst obetydlig nytta av försäkringen, utesluta vi åldrarna under 17 och över 45 år, samt antaga att medlemmarna fördela sig på de mellanliggande åldrarna i samma proportion, som angives av den svenska statistiken för kvinnor vid slutet av år 1903. Det befinnes då, att i premier skulle inkomma sammanlagt 10,290 kronor, eller efter lika fördelning 10,29 av varje medlem i åldern 17—45 år, detta för 100 kronors försäkring.

Hur bör nu denna kostnad gällas?

Vore det endast fråga om de i industriellt yrke sysselsatta kvinnorna, ställde sig svaret enkelt nog: den bör såsom i Tyskland efter lämpliga grunder fördelas mellan staten, den försäkrade och arbetsgivarna.

Men då komme många, och kanske i flera fall just de mest behövande, att gå miste om understödet.

Det är också att märka, att inom de lägre löntagarnas klass i allmänhet, på grund av de begränsade inkomsterna, ett behov av tillkott för de ökade utgifternas bestridande vid barns-börd gör sig starkt gällande, synnerligast när barnskaran växer, även om ickelöd uppstår.

Skall moderskapsförsäkringen ingå i sjukförsäkringen, så föranleder detta utredning av en hel del viktiga med denna anordning sammanhängande spörsmål.

En utredning är således nödvändig. Det beror nu av första kammaren, om en sådan skall komma till stånd.

Då emellertid sjukförsäkringsordningen redan nu efter delvis nya principer är av behovet starkt påkallad, bör utredning om moderskapsförsäkring under inga omständigheter få undanskjuta sjukförsäkringen. Det bör blott tillses att de nya anordningarna för sjukförsäkringen icke lägga hinder i vägen för ett samordnande av båda försäkringsarterna, därest detta skulle befinnas önskvärdt och lämpligt.

Edvard Wavrinsky.

Agitera för Morgonbris

Mosaik.

Dikter och prosafragment av
Fredrik Ström.

Fredrik Ström är i främsta rummet en drömmare och en skönhetsdyrkare. Han älskar skönheten i alla dess former och det är hans kärlek till de klingande ordens, de susande rytternas skönhet, som gjort honom till diktare. Men en diktare, som skapar för konstens egen skull, han måste gå med ögonen slutna och helt försjunka i sin inre skönhetsvärld, han får icke vara en som ser med klara och skarpa ögon, ty då skulle han känna omöjligheten i att gå och drömma mitt ibland människor, som i sin ångestfulla kamp för livet icke få tid att lyfta blicken mot stjärnorna. Men Fredrik Ström är just en sådan som ser. Han ser den nuvarande verkligheten i klart och grellt ljus, ser förvridenheten, hela det gränslösa eländet i vårt moderna samhällsliv, ser dess orsaker: dumhet och fördomar, hänsynslöst förtryck och dovt trålasinne. Och all denna vidrighet väcker hos honom drömmen om vad Ellen Key kallar "samhällsskönheten", drömmen om "Elysium, solens eviga slätt". Denna stolta upprorstanke har redan hott i många skalders och tänkares själar. Men icke alla ha haft mod att göra den till handling, till liv: De ha förlamats av fruktning för den "jämstrukna medelmätighet", den "lumpna nyttighetskult", som de ansågo skulle bli frukten av demokratins seger, och de ha nöjt sig med ett platoniskt besjungande av sin drömda paradisstad. Men gent emot dem och alla dessa ängsliga estet-individualister, som ständigt föra Nietzsches namn på tungan, slår Fredrik Ström fast, att "socialismen är en aristokratisk rörelse, en kamp för att föra hela mänskligheten fram och upp i solljuset — en strid för hela mänsklighetens danande till patricier, för övermänniskors födelse". I "Människornas sång" går denna tanke igen. Underjordens mängder ropa till Orfeus:

Orfeus, du som ser oss lida:
tunga såsom block av kvalen
våra ryggar böjas,
våra knän de svikta,
våra själar dö...

Orfeus, Orfeus! Sjung till samling,
sjung till samling våra skaror,
sjung till väldig allas samling
att vi tåga må mot solen!
Blosset grip! För au! Mot solen,
solen, solen solen!

Klart har diktaren också sett, var den enda vägen går till detta mål: genom den sociala revolutionen. Och han har beslutsamt ställt sig i deras led, som föra den dagliga, mödofyllda kampen mot allt fult och vrängt och

alla onda viljor, som stå i vägen för trälldomsfolkets gång mot Elysium. Men under de korta vapenvilorna blir då och då en stund över till dröm och sång.

Det är nästan uteslutande korta lyriska dikter på några få strofer, som utgöra bokens ena hälft. Endast två: "Skepp som mötas" och "En gammal visa hemifrån", ha den längre folkliga balladens form. Stilen är enkel och kraftfull, föraktar den traditionella verskonstens koketta finesser, men den formar sig efter de ranka och stolta tankar, de fina och mjuka stämningar, den vill ge uttryck åt, likt en antik mantel som faller i enkla, plastiska veck kring gestaltens linjer.

Det relativt ringa antal vers, samlingen innehåller, visar att dess diktare förfogar över ett mångsträngat instrument. Vi möta vecka, vackra naturstämningar, som i "Sommar-natt" eller i "Morgon":

Vit av morgondaggens pärlor låg
i soldis ängen.
Träd och blommor skinrade i matt-
blek glans.
Fuktigt frisk var luften, ljuvt man
ville fånga
dungars späda, våta grönska i sin
famn,
sticka in sitt huvud i syrenens
klasar,
andas morgondoftens ljuva kyla i sitt
bröst,
rista tusen vita droppar i ett regn av
pärlor
över naken hals och naken barm.

Det var morgon, tvagen junimorgon,
våt av dagg låg marken som av fällda
tårar.

Ett outsägligt blott vemod står om
verser som dessa, där varje ord har
kring sig en rymd av stillhet:

Sakta falla strålarna, aftonsolens
strålars flod
på ditt huvuds bleka ro av död, som
stilla kom.
Vita rosor smycka dig som då du i
livet stod,
på ditt täcke ligga fallna höstens
sista blom...

Men så finns det också dikter, som glöda av trots, som äro fulla av isig bitterhet och bitande hän. Och andra, som brusa av hänfört kampjubel: "Evig tunge!", "Segraren". Djupast och fulltonigast blir dock dikta-rens stämning, då hans tanké lyfter vingarna upp ur det nuvarande livets jäktande kamp och soldruckna skönhet och svävar bort mot den rymd, då stjärnorna slockna, där en gång de sista segrarnas lycka bytes i det sista vilandets ro, där människosläktets saga tonar bort i tystnaden. Hör den högtidliga klangen i denna strof:

Nu tysta stå tigande skogar
och stilla gå floder och flöden.
Av rost tåras klingor och plogar
och skördarna bugna mot döden.

Det är en klang, som erinrar om Prudentius' oförgängliga uppståndelsehymn. Men detta är en hymn till förintelsen, till den eviga natten, och denna väldiga bakgrund ger orden en mäktigare och dovre resonans än den kristne skaldens domedagssyner.

Man vore nästan frestad att kalla även prosafragmenten i boken för en samling lyriska småstycken. Men här bildar den lyriska stämningen ofta ram kring raskt och säkert givna verklighetsteckningar. "Ett upplopp" ger uttryck åt författarens gnistrande förtrytelse över de klassdomar, som gång på gång drabbat Sverges folk från samhällsbevarande juristers sida av den Unanderska typen. Efter skildringen av upploppet stegras tonen i berättelsen till ett förbittrat skri över domens blodiga orättfärdighet för att sedan sjunka till en tungsint darrning, då den förtäljer hur ett av de oskyldiga offren, en 17-åring, så småningom förintas av fängelsets hemiska tomhet, hur han krampaktigt och lidelsefullt håller fast en sista förbindande tråd med det gyllene livet där utanför — några insmugglade ängsblommor — och sedan han mist även dem, faller ihop och förgås.

Den sociala indignationen flämtar och flammor även i några andra mindre berättelser. Men ett stolt jubel över framtidsrörelsens fasta och seger-vissa gång mot målet är det som talar ur den lilla vackra apoteosen av en 1-maj-demonstration: "De femhundra-des tåg". I ett par småberättelser vändes det litet på en del gängse moraliska värden ("Peter Franks dotter", Solens gata"). I en annan av skisserna från Paris skildras världstaden sådan den ter sig för en ung, drömmande, romantisk främlings ögon — "en vit, förnäm sagostad".

Konstnärsfesten i Quartier Latin är en förmlig orgie i färger, ett ögonens rus långt mera än vinets. Här märker man tydligast författarens passionerade dyrkan av praktfulla måleriska effekter, och hela historien är typisk för hans kraftiga, låt vara något hårda och kantiga berättargest. Festen är för övrigt en enda fortgående turnering med tankar och repliker, där alla resonemang förr eller senare mynna ut i tidens stora fråga: klass- och kulturkampen.

Präktig är scenen, då alla offra sitt kostbaraste för att hjälpa Kröner, den store olycklige skulptören. Fredrik Ström älskar att visa oss människorna i uppoffringens ögonblick, i de ögonblick de äro störst och skönast. Det som de offra är alltid något, som deras hjärta länge varit särskilt fäst vid. Skalden Bergsiö offrar "ett minne av mor". I "Ett upplopp" finna vi fullt av exempel, då det fattiga folket över hela riket offrar det käraste var och en har till hjälp åt de oskyldigt dömda olyckliga hustrur och barn. Rörande är den gamle sjömannens lakoniska berättelse, hur han vid skeppsbrottet vågade livet för att få med sig fars silverklocka och, simmande från

det sjunkande vraket, släppte den för att rädda skeppskatten, som i döds-ångest klängt sig fast med klorna vid hans bröst.

Detta, att helst vilja se människorna i stunderna av deras största högsintheit, visar åter tillbaka på den längtan, som ligger bakom Fredrik Ströms diktning och övriga gärning: skönhetsdrömmen om framtiden, om ett kommande släkte av adelsmännskor, i vilkas själar vilar "den antika konstens olympiska rö. För att nå den behöva vi en hos massorna segrande enhetlig harmonisk livsåskådning. Men denna är redan stadd på segertåg genom världen".

I. P.

Två vägar.

(Fritt efter danskan.)

Det finnes två vägar. Den ena är bred; den kan du traska i ro och fred. Den leder till ämbeten, guld och ära, och har du kanske ett kors att ära, behöver du ej knoga ryggen ur led. Och vill du färdas den vägen fram, så bör du vara from som ett lam och hålla din mun och bocka dig hövligt för kungar, ministrar och dylikt folk och tala om otro och synd bedrövligt med prästen, det evigas fete tolk.

Så kan du leva gott här i världen och tänka med ro på den sista färden.

Den andra vägen är stonig och smal, har vassa stenar i tusental, har tistel och törne, som foton sårar, och den är slipprig av blod och tårar. Betänk dig, än är det tid att vända: den vägen tar aldrig i livet ända; den sliter på nerverna, stjäl din trevnad och slutar tidigt din trista levnad.

Jag vände dock ej, om ett val man bjöde, Jag går den vägen, det är mitt öde.

Den skånska kvinno-konferensen,

som gick av stapeln söndagen den 23 febr., var i allt välbehövlig och nyttig. Tjugutvå klubbar voro representerade genom var sitt ombud. Konferensens närmaste tillkomst och syftemål var att om möjligt bilda ett distrikt för klubbarna i Skåne. Tanken här-på hade ursprungligen framkommit inom den av Malmöklubben tillsatta agitationskommittén. Vid de tillfälliga agitationsresor, som under det gångna året av kommittén företagits till de olika klubbarna runt om i Skåne hade det visat sig vara en ren nödvändighet att få till stånd en sammanhållning mellan dessa. Detta i samband med den gauska stora ekonomiska hjälp som av Skånska distriktet av Soc.-dem. partiet lämnats klubbarna, talade för att kvinnorna mera än hittills själva borde taga hand om såväl de nybildade klubbarna som redan förut befintliga. Och att verkligen klubbarna i likhet med kommittén förstod nyttan och betydelsen av att få till stånd ett distrikt, visade den livliga diskussion, som med anledning härav uppstod på konferensen. Man ansåg allmänt att arbetet skulle bli mera forcerat och agitationen mera tillgodsedd. Dessutom framhöllo flera talare svårigheten att få kvinnliga föredragshållare till möten, just emedan klubbarna stodo så isolerade från varandra och ej visste någon att meddela sig med. Efter slutad debatt och

med alla dessa påvisade skäl som grund, beslutade konferensen bilda ett distrikt med en kontingent av tio öre pr medlem och kvartal. Styrelsen består av sju personer, varav tre bilda verkställande utskott, med säte i Malmö. Dessa blevo fröken Emma Eskilson, ordf., fröken Maria Björkman, sekreterare, fru Sigröd Westdahl-Hansson, kassör. Övriga styrelsemedlemmar blevo fru Alma Westerberg, Kristianstad, fru Kristina Engström, Höganäs, fru Ida Thureson, Landskrona, samt fröken Ebba Thynell, Eslöv.

Till konferensen hade dessutom inlämnats olika motioner till behandling. Från Malmöklubben följande, vilken enhälligt av konferensen antogs.

Motion nr 2. Då Skånska Dagbladet ännu, trots partipressens storartade utveckling, är arbetarkvinnornas organ, som männen hålla för husfridens skull, ehuru den alltid vid kritiska tillfällen faller smälfolket i ryggen, anse vi, att initiativet till en bojkottning av tidningen bör utgå från kvinnoklubbarna för att fortsättas av männens organisationer.

Malmö kvinnoklubb uppmanar därför övriga klubbar förhålla medlemmarna att i sin omgivning motarbeta prumeration på och annonsering — särskilt rörande familjetilldragelser — i Skånska Dagbladet.

Vi tilltro oss naturligtvis icke genom denna åtgärd vålla tidningen det ekonomiska avbräck den förtjänar, men hålla före, att den moraliska verkan därav borde vara den, att kjonerade fackföreningsmedlemmar togo mod till sig att vägra hålla en försätlig tidning, vars kulturivå betecknas med namnet "Skramlan", åt sina hustrur. Love arbetarepressen!

En lika välbehövlig som berättigad motion var säkerligen även den från Malmöklubben inlämnade motion nr 3, och så lydande:

Enhälligt anhållan från konferensen till Partistytelsen om ett betydligt mera djupgående upplysningsarbete bland kvinnorna än hittills bedrivits.

Särskilt med hänsyn till det hastiga uppsving, kvinnorörelsen tenderar att få, ansåg fru Elma Danielsson, som inledde frågan, agitationen bland kvinnorna vara mindre tillgodosedd. Däremot ansåg fru D. att vår arbetarepress vore försummad i fråga om behandling av speciella kvinnofrågor och att detta kunde betydligt avhjälpas genom att antaga kvinnor och utbilda till journalister inom våra olika partitidningar, i samma mån som männen samt att man i övrigt inom arbetarörelsen mera än hittills lämnade kvinnorna förtroendeuppdrag för att så medelst alltid vara i besittning av präktiga dugande krafter inom rörelsen. Vid den debatt, som efter inledningen uppstod, framhöll de olika tal. flera synpunkter, som alla underströko den stora betydelsen av vad fru D. sagt. Man ville och kunde ej begära att männen på ett tillfredsställande sätt skulle kunna behandla speciella kvinnospörsmål, då ju dessa endast kunna få sin fulla och rätta belysning av kvinnorna själva. I särskilt fackliga frågor, där samma förhållande och omständigheter tillämpas på såväl män som kvinnor, ansåg man det vara männens oavvisliga plikt att såsom de i social och ekonomisk utveckling längst komna agitera, upplysa och organisera såväl kvinnor som män. Då ju fördelarna härav direkt tillföll dem själva och rörelsen i sin helhet. Men som redan förut nämnts, fanns det frågor sådana som prostitutionen, gifte kvinnans rättsliga ställning samt kvinnans rösträttsfråga m. fl., där det otvivelaktigt behövs att kvinnliga uppfattningar och åsikter göra sig gällande. För att få sådana stora, för hela samhällsutvecklingen nödvändiga frågor behandlade och helt reformerade, ansågs det alltigenom välbehövligt att agitationen bedrevs mera energiskt än hittills samt att framför allt den skriftliga propagandan här blev tillgodosedd i vår arbetarepress.

Redaktionsutskottet fick i uppdrag att utarbeta förslag till uttalande, som genom agitationskommittén skulle överlämnas till partikongressen.

Resolutionen som enhälligt antogs lyder:

Med erkännande av det upplysningsarbete, som bedrivits av partiet bland kvinnorna, är det konferensens uppfattning att detsamma dock varit otillräckligt, helst då man betänker den svåra jordmän, vi härvidlag ha att bearbeta.

Den första skånska kvinnokonferensen uppmanar därför partistytelsen att i största tänkbara grad besinna, att den förtryckta klassen består av både män och kvinnor, de senare till och med i majoritet, och anpassa agitationen tillräckligt för de senare och efter de speciella orättvisor, varunder kvinnor lida.

Som ett medel ibland flera att åstadkomma mera upplysningsarbete bland kvinnorna, framhåller konferensen vikten av att på rörelsens nuvarande ståndpunkt börja söka utbilda och anställa kvinnliga funktionärer i partiets tjänst, i all synnerhet betydligt flera kvinnliga journalister, då den skriftliga propagandan är mest försummad.

Motion 4, vilken ställning böra vi kvinnor intaga till den kooperativa rörelsen, rönt även ett mycket stort intresse och blev föremål för en livlig diskussion. På sådana platser där förut socialdemokratiska kvinnoklubbar fanns, ansåg man det ej vara nyttigt att koncentrera krafterna inom ramen av de kooperativa kvinnogillena och såmedelst splittra krafterna för klubbarna, då ju dessa för den kooperativa rörelsens framgång kunna arbeta lika energiskt som kvinnogillena, samtidigt som det förutsätter, att kvinnorna icke ensidigt omfatta den kooperativa rörelsen, utan även arbeta och intressera sig för andra sociala frågor.

Konferensen antog enhälligt följande uttalande i frågan:

Då arbetarna inte blott utplundras som producenter utan även, och i hög grad, som konsumenter av de varor de själva tillverkat till följd av de många mellanhanderna i alla affärsbranscher, och då dessa mellanhänder i regeln utgöra en mot arbetarna och deras frigörelsesträvanden avog och oförstående klass,

anser konferensen, att en kraftig agitation för de kooperativa företagen alltid bör bedrivas inom våra klubbar och från dem spridas till kvinnorna, vilka äro de som huvudsakligast verkställa inköpen.

Billesholms kvinnoklubb hade sänt följande motion: På vad sätt kunna vi kraftigast protestera mot tullen på livsfordonsheter med utsikt att få den avskaffad?

Konferensen antog i frågan följande uttalande:

"Konferensen för Skånes socialdemokratiska kvinnoklubbar instämmer på det livligaste i de i andra kammaren väckta motionerna om borttagande av tullen å malen och omalen spannmål och uttalar sin fördömdelse över det protektionistiska system, som under 20 år tjänat att öka de rikas förmögenheter på bekostnad av den fattiga befolkningens oundgängliga tarv."

Den helt visst mest betydelsefulla och aktuella frågan var den från Lomma kvinnoklubb av följande lydelse:

Motion nr 6. Lomma kvinnoklubb. Ett av de viktigaste leden i arbetarkvinnornas frigörelse är otvivelaktigt frågan om inskränkning av barnantalet. Alla veta hur ofantligt mycket arbete och bekymmer drabba en arbetarefamilj med många barn, hur i synnerhet modern får lida och totalt blir hindrad i sin utveckling att delta i samhällsarbetet och kampen för vår klass' frihet. Ännu mer upprörande är den vissheten, att de oskyldiga barnen så tidigt bli ryckta från glädjen och få sin tunga prägel av samhällets orättvisor.

Därför hemställer Lomma kvinnoklubb till konferensen, att upptaga till behandling frågan om humanitet och barnaist-ring samt besluta om åtgärder för en fin, saklig upplysning i denna fråga bland arbetareklassens kvinnor.

Omedelbart innan denna motions behandling höll doktor Malin Westor Hallberg ett kvinnligt-hygieniskt föredrag om underlivs- och könsorganen. Föredraget, som var upp-

lysnings- och lärorikt, var säkerligen till stor nytta för den kommande motionens behandling. Den blev även, trots dess ofantligt stora svårighet att behandla, på ett särdeles fint sätt diskuterad. Det påvisades från flera tal. hurusom det stora obegränsade barnantalet inom arbetarefamiljerna fullständigt förstör familjelyckan och trivnaden inom äktenskapet. Samtidigt som hustruns krafter i förtid odödliggas, omöjliggöres även den för barnen nödvändiga och tillfredsställande uppfostran, de så väl behöva i både kroppsligt som andligt hänseende. Allt detta tunga själödödade arbete för kvinnorna, som följer med en stor barnskara, verkar förslöande på hennes egen andliga utveckling, och som en given följd därav även på barnen. Den största nöden och det djupaste eländet inom arbetarefamiljerna har i de flesta fall sin ursprungliga orsak i det stora barnantalet. Samtidigt som kvinnorna i själutveckling i de flesta fall stå betydligt efter männen kan man som ett faktum konstatera, att det oförstående för utveckling och samhällsfrågor vår tids kvinnor, särskilt inom arbetarörelsen visa, har sin djupaste rot i det obegränsade barnantalet. Genom att kvinnans hela kraftenergi och intresse måste koncentreras på att fostra barn, blir det ej någon tid övrig för egen utbildning. Och följaktligen kan hon som sådan åt barnen icke giva den själutveckling och den uppfostran, som i annat fall en moder rätteligen borde giva sina barn. Sexuell upplysning, högre plikt och ansvarskänsla samt icke minst en genomgående högre estetisk uppfattning om samlivet mellan könen, skall så småningom skapa män och kvinnor, mera förstående för detta stora, vackra i livet, som heter livsförnyelsen.

Det uppdrogs åt kommittén att utarbeta uttalande i frågan, vilket blev så lydande:

Tills samhället hunnit den utveckling, att det finner med sitt eget intresse förenligt garantera sina blivande medborgares underhåll och fostran till goda och nyttiga människor, ha fattiga föräldrar både rättighet och skyldighet att söka avpassa barnantalet efter försörjningsförmågan genom att med vetenskapens tillhjälp göra befruktningen beroende av sin vilja i stället för av slumpen.

Bland skäl, som motivera en dylik uppfattning, må framhållas bland annat:

Att den med stor barnskara betungade familjeförsörjaren är en synnerligen ofri människa i det nuvarande samhället;

att hustrun genom täta havandeskap fullständigt odödlägger sitt personliga liv, för vilket offer varken samhället eller barnen hålla henne räkning;

att fattiga barn dömas till svält och andra oförskylda lidanden;

att samhällets bättre situerade klasser låta barnantalet bestämmas av omtanken om alla parternas bästa.

Då frågan alltså på ett synnerligt sätt berör de fattiga mödrarna, böra dessa söka frigöra sig från fördomarna på detta område, särskilt den falska blygseln, skaffa sig upplysning i alla frågor, som röra fortplantning och sexuell hygien, samt ovillkorligen fordra, att alla hithörande spörsmål åtminstone i partipressen, som kämpar för även kvinnans frigörelse, behandlas med den värdighet, som bör tillkomma frågor av så stor betydelse som moderskapet och livets upphov.

På motion nr 7, från Landskrona kvinnoklubb: "Kan intet medel tillgripas mot de män, som motarbeta kvinnan, när hon vill delta i deras gemensamma strävanden för en bättre existens?" föreslog fröken Emma Eskilson följande uttalande, som av konferensen enhälligt antogs:

För att giva männen ett värdigt svar på doras sätt att motarbeta kvinnan i hennes frihetsrörelse, uppmanar konferensen de socialdemokratiska kvinnoklubbarna att än mera energiskt arbeta framåt och fordra förståelse av männen i samma mån, som de fordra förståelse av oss.

Följande uttalande antogs även:

Att den blivande distriktsstyrelsen torde upptaga de mera aktuella frågorna och med

ett uttalande och ledning tillstålla klubbarna desamma.

Motionerna 9 och 10, från kvinnoklubbarna i Ystad, Skromberga och Åstorp, fingo samma uttalande som motion 3 om bättre agitations- och upplysningsarbete.

Klubben i Lund hade inlämnat motion i nykterhetsfrågan. Diskussionen var innehållsrik och betydelsefull. Man enades om att låta diskussionen utgöra svar på frågan, då förslag till uttalande framkom i allt för olika riktningar.

Den sista och ytterst viktiga motionen konferensen hade till behandling var den från Arlövs kvinnoklubb. (Motion nr 11.) "Då under innevarande års riksdag ett lagförslag framlagts till behandling, utarbetat av yrkesfarekommittén, vari nattarbete förbjödes för kvinnor inom vissa industriella yrken, och varigenom tusentals kvinnor skulle utsättas för arbetslöshet och svält, föreslå vi: Att konferensen måtte instämma i de önskemål, som antogs av konferensen i Stockholm i jan. 1907.

Frågan inladdes av fröken Emma Eskilson, som gick skarpt tillrätta med det något egendomliga sätt att skyddsagstifta, som genom det nu i riksdagen av yrkesfarekommittén framlagda lagförslaget presenterades, påvisade, hurusom de kvinnor, vilka genom nattarbete lyckats uppnå jämförelsevis präktiga löner, genom detta lagförbud nödgades lämna en i ekonomiskt hänseende lönande existensmöjlighet mot utbyte av mindre avlönat arbete. Principiellt var inledningen med på förbud för kvinnors nattarbete, men ansåg att först borde man genomföra sådana reformer ut på arbetsmarknaden, som på lämpligt sätt kunde åstadkommas, t. ex. genom hemarbetets organisering och reglering, och såmedelst anskaffa för kvinnans fysik mera lämpligt arbete, innan man berövade henne en väl avlönad existens.

Fru Elma Danielson, Malmö, intog en helt annan ståndpunkt i frågan. Att ett antal kvinnor utestängas från sitt arbete genom detta lagförbud, får inte stå hindrande i vägen för en så stor, i hela mänsklighetens intresse betydelsefull social reforms genomdrivande. Att kvinnans fysik är svagare än mannens är skäl nog varför kvinnan bör i så hög grad som möjligt undanhållas tungt arbete. För att kunna skänka samhället friska, kraftiga individer bör det ligga i kvinnans eget intresse att bespara sig sådant arbete, som kan hava menliga följder för henne själv och de barn, hon skall föda. Den individuella friheten och rättigheten måste härvidlag, som i alla sådana fall, där det gäller kultur och samhällsutveckling, underordna sig sådana lagar som möjliggöra släktets och samhällets förbättring.

Konferensen gjorde ej något uttalande i frågan, då, som synes, meningarna voro allt för skarpt delade för att kunna enas om ett lämpligt uttalande.

Återstod nu endast på dagordningen: "Eventuella uttalanden på kommitténs förslag, bl. a. i rösträttsfrågan samt mot de underhålliga nöjen, som ofta förekomma i våra Folkets parker och suga till sig arbetarnas slantar, exempelvis skjutbanor, svärdsbrukning, buktalning, knivkastning etc."

Konferensen beslutade enhälligt att som hittills bedriva en energisk och intensiv agitation för kvinnans rösträtt.

Konferensen beslutade även i enlighet med kommitténs förslag att motarbeta sådana dåliga nöjen som här voro påpekade och som endast bidro till att hålla arbetarna nere på en låg nivå i fråga om vidare utbildning av deras smak och skönhetssinne.

Konferensen, som pågick från kl. 9 f. m. till halv 8 e. m., med endast uppehåll för middagsrast, var helt säkert mycket lärorik för de flesta ombuden.

Vad man särskilt vid sådana sammankomster till yttermera visso kan konstatera är just att kvinnan harsin särskilda mission att fylla inom arbetarörelsen och socialdemokratien.

Och jag vill tro och hoppas, att kvinnorna snart genom upplysning och agitation skola stå samlade med männen till gemensamt ar-

bete för kultur och samhällsutveckling, och för ett ljusare, rikare och skönare liv åt mänskligheten.

Med partihälsning
Maria Björkman.

En gammal Pingstvisa.

*Som en ring av smyckade brudar
kring Cecilias orgel de stå
med vita och veckiga skrudar,
som hölja från skuldra till tå.
De stå likt ett led av liljor,
som kalkarne vårtrött böjt.
och på sångens flykt sina viljor
mot pingstkvällens stjärnor de höjt.*

*Det är syster Martha den ljuva
med blick som en vårnatts sken.
med lock under pärlstickad huva,
som tvinnat silke så len.
Av trons mest skinande sömmar
hennes skira klädedräkt skos,
och sången från läpparne strömmar
som doft från en utsprucken ros.*

*Det är syster Agnes den höga
med offertänd lågas glöd
i sitt bruna, brännande öga
och kinden av längtan röd.
Kring bleka läppar det rycker
i het och hängiven brand,
och hårt emot bröstet hon trycker
sin kärleksträngtande hand.*

*Det är syster Gertrud den unga,
som mot armarnes mjälla hull
stött gropig kind och de tunga
och gyllene flätornas gull.
Hennes ögon trohjärtat tårar,
men munnen är leende täck,
och den barnsliga pannan fåras
av andaktens djupaste veck.*

*Men vid sidan av sjungande systrar
Veronica lyfter sitt ljus,
och i bävande stillhet lystrar
till toneinas vingade brus.
Sig de smala fingrarne sluta
i bön kring stake av guld,
och sitt skimmer vaxljusen gjuta
över skepnad, rosig och huld.*

*Men sankta Cecilia sitter
bak orgelns silversirat
med gestalten i skimrande glitter
från guldbroderad ornat.
Hon spelar den höga koralen
om uppståndelse, kärlek och bot
och trampar sakta pedalen
med vit och jungfrullig fot.*

*Men högt över land och vatten
sig pingstkvällens stjärnor tänt,
och sången doftar i natten,
som man kostelig rökelse bränt.
Som solsken den dimmorna skingrar,
den stiger från världarnes ort
och klappar med vitaste fingrar
på himlarnes stängda port.
(Ur Oscar Levertins dikter.)*

Mariasdrömmar.

Solen går upp på bebådelsedagens morgon. Jag står upp att hälsa henne. Vit och strålände höjer hon sig; ännu uthärdlig för ögat. I innerlig kärlek famnar hon jorden. Sol, medan du sakta stiger, och medan människorna sova i sina boningar, vill jag sjunka i drömmar.

Jag drömmer, att jag är Maria, gudsmodern. I mitt sköte bär jag frälsaren, som människorna väntat på. De ha väntat på honom länge, länge. Det är av mig han skall födas. Det är jag, som skall dana det barnets själ till en frälsaresjäl. Det är jag. O, liv! I tacksam lycka vill jag nedfalla och prisa livet. Livet är Gud.

Barn, du skall bliva den starkaste, skönaste och äldste bland människors barn. Där solen klarast lyser, vill jag vandra, för att din själ må fyllas av ljus. Ty du skall bli en solens son. Av solens strålar skall din själ vävas samman. På det att den i styrka och skönhet må likna solen.

Jag vill fylla din själ med musik, med skogssus och böljesång. Jag vill gå att skåda de stora vidderna, där allt smått föraktas. Jag vill fatta rymderna oändlighet. Havets vida soliga skönhet vill jag se. Alla jordens sköna syner vill jag fånga i min blick för att därmed nära din själ. På det att den må bli den största och skönaste bland människors själar.

Och jag drömmer om en tid, då du står framför mig i fullvuxen härlighet, i skönhet och harmoni. Och då frågar du mig: »Moder, vem är Gud? Min själ har behov av att tillbedja och dyrka. Och jag sänker min blick i din och svarar: »Du. Dyrka dig själv och det liv, du lever!»

Och jag ser dig, stående på klippan i naken härlighet, i solomfluten glans, smärt och apolliniskt skön. Du talar stolta och sköna ord om livet. Det är den nya läran, du förkunnar, läran om livet och livslyckan. Och nedanför bida lyssnande skaror av lidande, lyckofattiga bröder och systrar. De förgrämda dragen ljusna vid de livsens ord, som flöda ur din mun. Sträckande dina händer mot solen ropar du till dem den sista maningen: »Leven!» Och de lyssna undrande till det sista klingande ordet och fråga varandra: »Leven?» Men så förstå de. Och medan sorlet och jublet stiger, flammor det upp ett härligt lysande bål. Det är slaverna, som bränna sina tusenåriga kedjor och sina usla paltor. Det är den sista smutsen som brinner upp. Trålamärket är borta och mänskligheten fri. Och det var du, min son, som var befriaren, var vägvisaren.

Så drömde jag stilla, medan solen steg på bebådelsedagens morgon.

—ei—

Sprid Morgonbris.

Från agitationsfältet.

Agitationen i Värmland

är nu slutad för denna första resa och har lämnat ett för oss synnerligen glädjande resultat. Den har omfattat 25 platser, men 2 möten ha måst inställas genom snöstormen som drog över landet.

16 klubbar ha bildats med 496 medlemmar å följande platser: Charlottenberg, Arvika, Edsvalla, Slottsbron, Seffle, Karlstad, Forshaga—Klarafors, Deje, Munkfors—Munkerud, Hagfors, Lesjöfors, Persberg, Karlskoga, Degerfors och Kristinehamn. Vid Deje var en klubb under bildande och började den nu sitt arbete efter detta möte, varvid den fick nya medlemmar.

Mötena ha överallt varit talrikt besökta och på många platser har genom musik och sång blivit riktiga agitationsfester.

Det bleve nog för långt, hur frestande det än är, att skriva om alla dessa möten, men ett har jag lovat särskilt nämna.

I Klarafors bjöd koop. kvinnogillet hela publiken, som var över 300 personer, på kaffe och bröd och ungdomsklubben hade anordnat mötet med musik; sången bestodo vi alla.

Det har ej förut i Morgonbris delgivits resultatet av agitationresan 18 nov.—8 dec. Som den var kombinerad med rösträttsagitation på de platser där klubbar förut finnas och det således blev 10 »rösträttsmöten» bildades därvid 8 klubbar å följande platser: Linköping, Motala, Vänersborg, Uddevalla, Oskarsström, Växjö, Kalmar och Halmstad.

I Oskarshamn var ett gott möte, men blev ingen då klubb bildad och i Klippan, Huskvarna och Jönköping måste mötena inställas.

Vår socialdemokratiska kvinnorörelse, som tagit så stark fart, (vi räkna nu 125 klubbar) visar att arbetarkvinnorna följa med i arbetet för frigörelse, och härefter kan ej sägas, att de ej ha något intresse för de stora samhällsfrågorna, bl. a. för kvinnans medborgarrätt. Hela arbetarrörelsen strävar ju för denna rätt, men våra kvinnor kunna så energiskt arbeta för den genom våra klubbar, kanske mer än om de alla tillhörde rösträttsrörelsen.

Därtill framträder denna vår rörelse med politisk åskådning, som bestämmer dess arbete och strävan att utrona orsakerna till de missförhållanden de och deras familjer, barn och hem lida under. De reformer som anses skola avhjälpa dessa orättvisor måste då för dem vara klassfrågor och arbetet att nå en verklig lösning utav dessa samhällsfrågor är således för oss arbetarkvinnor genom vår klass och vår arbetarrörelse.

»Rapporten» tenderar till reflektioner, vilket inte var meningen. Endast några ord till kamrater i de nya klubbarna; att hålla dem vid liv och vid alla tillfällena bevista möten och diskussioner. Alla veta vi hur svårt det är för en hustru att kunna komma från hus och

hem, men med god vilja från männen går det ändå någon gång.

Om så klubbarna mer än hittills stodo i rapport med utskottet (nu först vilja vi ha alla ordf. eller sekr. namn och adresser) genom brev och även små meddelanden från klubbarnas arbete till Morgonbris. Vi behöva så väl detta samarbete.

Sist: ett tack från utskottet till organisationer, arbetarekommuner och ungdomsklubbar, som överallt förberett och ordnat våra möten och bekostat lokaler och reklam. Det visar ju att männen vilja ändock ha oss kvinnor med i vår stora strid för rätt och lycka åt alla.

R. G.

Resebrev till Morgonbris.

Min agitationstripp började i febr. med platserna runt om Göteborg, Borås, Alingsås, Vänersborg och Uddevalla. Överallt var mötena rätt bra besökta samt många nya medlemmare ingingo i de kvinnoklubbar som fanns och i Borås bildades en ny klubb. Dessa kvinnor har också ett stort fält att arbeta på bland de tusentals industriarbetande kvinnor där på platsen, och kvinnorna där var också säkra på sin sak att de skulle vinna många kvinnor i ledet!

Den 9 febr. gick turen till Dalarne med Vansbro som första plats, men på grund av lokala förhållanden kunde där intet möte bli, utan så vidare till Nyhammar och Ludvika, där rösträttsmöten avhölls och resolutionen antogs; vidare Smedjebacken, där kvinnorna var mycket livade för arbetarrörelsen och klubb bildades; så Söderbärke och Västanfors, där kvinnoklubb redan fanns och stämningen den bästa; så vidare Skinnskatteberg och Engelsberg, rösträttsmöte; så Ramnäs, där klubb bildades och där jag även var i tillfälle att bese ett järnbruk. Ingen kan nog föreställa sig hur dessa människor stå i hetta och drag i bara skjortan och forma järnet och tungt är att tänka på hur liten lön de har för sin möda. Vi behöva verkligen vakna, vi arbetare, och fordra arbetets värde åt dem som arbeta.

Så vidare till Skultuna, där även intresse fanns och mycket vakna kvinnor, men som de där hade mycket liten lokal och där ju fanns både kommun- och ungdomsklubb, blev mötet ett agitationsmöte för Soc.-dem. klubben och många nya medl. ingingo. Så vidare Surahammar och Hallstahammar. Där var stor-slagna möten och klubb bildades i Hallstahammar och stämningen var den allra bästa. Så Köping och där fick jag då vara med på marknad. Trots detta var mötet bra besökt och resolution antogs; så Kolsva, fullt hus och resolution i rösträttsfrågan antogs; så gick turen till Linde, där var dock mötet fåtaligt besökt; vidare Guldsmidshyttan, där klubb bildades; så Kårberg, fullt hus, och vidare Bergslags-Hörken, där mötet var gott besökt, trots snöstorm, och klubb bildades; vidare Kopparberg, rösträttsmöte, fullt hus och resolution antogs; så Grängesberg sista plats, där kvinnoklubb fanns och ett praktigt möte hölls, varvid vunnos flera nya medlemmar.

Så var då denna min tur slut och vi ha ju nu 6 nya klubbar. Kamrater, arbeta med mod och verka så, att våra klubbar växa stora och starka; låt oss sprida socialismens stora idé bland den arbetande klassen och med dessa ord en hjärtlig hälsning och tack för det vänliga bemötande som jag på alla platser rönt både från kvinnliga och manliga meningsfränder. Eder

H: Hofstedt.

* * *

Fröken Hofstedt har senare för utskottets räkning företagit en agitationsresa till under tiden fr. o. m. 15 mars t. o. m. den 1 april.

Hon har under denna resa besökt Falköping, Tidaholm; Skövde, Mariestad, och Lidköping, där klubb bildades samt Askersund, där likaledes en klubb bildades med stor tillslutning. Vidare Kumla och Örebro, där ett par ypperliga möten hölls samt Nora, Arboga, Södertälje och Sparreholm.

I Södertälje bildades klubb på 32 medlemmar. Må kvinnorna nu på de olika platserna arbeta vidare på den inslagna vägen.

Från Kvinnoklubbarna.

Från Billesholms kvinnoklubb.

Det är förmodligen icke bekant för alla »Morgonbris» läsare att det här i »Sveriges söder» finns ett område som kallas »Skånska stenkolsfältet»; så är dock förhållandet och namnet härleder sig från de i underjorden befintliga stenkolslagren, som numera bearbetas och bringas i dagen på flere platser. En sådan plats är Billesholms gruva. I detta gruveliga industrisamhälle sysselsätts ca 900 manliga arbetare, men här som annorstädes består samhället ej enbart av manliga individer utan äro de kvinnliga även här i majoritet. Som denna majoritets arbetsområde huvudsakligen varit vid vaggan och spiseln har den hört till de stilla i landena tills för något mer än ett år sedan, då denna onda tids mäktiga rörelse ej kunde lämna dessa arbetares hustrur och döttrar oberörda av vad som tilldrog sig omkring dem och började det diskuteras kvinnorna emellan om bildande av en socialdemokratisk kvinnoklubb, vilket ock blev verklighet i febr. 1907 efter ett föredrag av fru E—a D—n från Malmö.

Redan i början togs i med allvar med agitation, huvudsakligast upplysningsarbete, och för detta ändamål har anordnats flera agitationsföredrag av framtående talarinnor och talare, med fritt tillträde för allmänheten. Likaså hava fester anordnats för skolbarn, där småtingarna haft riktigt nöjsamt. Även har klubben tagit itu med flera viktiga dagsfrågor, vilket allt gjort att klubben blivit uppmärksammas och kunnat glädja sig åt ett ständigt stigande medlemsantal.

Den 22 febr. firade klubben sin första årsfest i förening med faninvigning. Det har varit en from önskan och på senare tid även ett viast hopp att klubben till årsfesten kunde skaffa sig fana, vilket

ock blivit verklighet i så måtto, att ett riktigt vackert standar anskaffats. Festen var besökt av så många klubbmedlemmar jämte anhöriga, som Folkets hus kunde rymma. Ett missöde inträffade dock i det att ingen festtalarinna kunnat anskaffas, vadan styrelsen fick utfylla så gott sig göra lät. En arbetare åtog sig invigningstalet och standaret avhöljdes med en anslående tablå och ett fyrfaldigt leve höjdes för klubben, en medlem deklamerade ett särskilt för fanan skrivet stycke, en annan föredrog ett par poem, och så sång och musik, kaffedrickning m. m. m. och belåtenheten tycktes vara allmän. Dock en sak vilja vi kraftigt framhålla: Vi tycka att så mycken hänsyn borde männen taga till oss kvinnor att vi på våra fester, dit männen inbjudas, borde vara befriade från den vedervärdiga spritsmugglingen och dito konsumtionen. Är det inte nog att vi äro tvungna att dras med den i hemmen och annars offentligt vid alla tillfällen? Visserligen var det endast några stycken som inte kunde styra begäret ens på kvinnornas fest, men det var anstötligt.

Som slut på denna långa spaltfylldnad bringa vi en hjärtlig hälsning till våra medsystrar, partivänner, landet runt och önska god fortsättning med arbetet i upplysningens tjänst. O...

Brev från Avesta.

Den 9 okt. 1907 bildades här en soc-dem. kvinnoklubb efter föredrag av fru Ruth Gustafsson från Stockholm. I klubben antecknade sig då 17 medlemmar.

Sorgligt nog syntes det dock, då klubben börjat sin verksamhet, att ej mera än ungefär halva antalet av de som antecknat sig bevisade möten. De övriga ha ännu ej infunnit sig, varför man lätt kan draga den slutsatsen att deras intresse för bildandet av en kvinnoklubb var blott ytligt eller endast tillfälligt. Trots detta överskrider nu medlemsantalet nämnda siffra, och har vi alla gott hopp om ytterligare förstärkning. Alla medlemmar synes vara mycket intresserade och var och en söker deltaga i arbetet så långt förmågan tilliter — och tryter förmågan, så vända vi oss till våra manliga kamrater för att få råd och hjälp.

Den 18 nov. 1907 anordnade vi ett offentligt rösträttsmöte, med föredrag av riksdagsman Thorsson över rösträttsfrågans dåvarande läge. Mötet, som var besökt av omkring 250 personer, uttalade sig i överensstämmelse med den av soc-dem. kvinnokonferensens arbetsutskott fattade resolutionen. Övriga fester och samkväm som anordnats, har varit mycket talrikt besökta och i allo lyckade.

Tack vare frivilliga bidrag från en del föreningar på platsen ävensom från enskilda personer, har vi nu en fana att samlas under, och skall den 20 april detta år för oss bli en minnesdag då vårt samlingstecken skall invigas.

Till sist vilja vi uppmana arbetarkvinnorna i Avesta: ansluten eder till klubben, ung såväl som gammal, det är

varje kvinnas plikt att deltaga i arbetet för vår rättvisa sak. Därför, kvinnor, söken lösgöra eder från gamla invanda föreställningar och lyssna till nya tankar och idéer, som har till uppgift att skapa frihet och lycka även åt — arbetarkvinnan.

Avesta i mars 1908.

Med hjärtlig kamratlig hälsning till kvinnoklubbarna landet runt.

G—m *Hanna Fransén.*

Från Sundsvall.

För att alla läsare av vår kära Morgonbris må få en liten aning om att även här kvinnorna börjat vakna, vill jag nu meddela litet från härvarande arbetarevärld, synnerligast bland kvinnorna. Vi ha här två organisationer bestående av arbetarkvinnor, nämligen Sömmerskofackföreningen och Kvinnoklubben. Den förra arbetar efter förhållandena rätt duktigt, dock torde det ännu fordras hårt arbete för att få alla med. Kamrater, vi få ej förtrötts, utan här gäller det att stå i.

Härvarande kvinnoklubb bildades i maj förra året av 13 kvinnor och vid årsmötet den 2 februari var medlemssiffran c:a 35, i "hushållskova" hade vi 50 kr. på bank. Under den tid klubben arbetat har den avhandlat många viktiga frågor och bland frukterna av arbetet ha vi nu att glädja oss åt en sagostundsverksamhet som räknar 75 å 80 barn i skolåldern, vilka med liv och lust deltaga i denna vår gemensamma stora och för vår ädla sak så betydelsefulla verksamhet.

Arbetet här går nog jämförelsevis trögt och beror detta på de ekonomiska svårigheter och det tryck som på arbetarklassen gör sig gällande i detta av bolag så härjade landskap. Endast en kort vandring i bolagsbarackerna utom staden skall noggrant lära var och en att förstå under vilka vidriga förhållanden arbetarklassens kvinnor här framsläpa sitt liv. Härom vore mycket att skriva och en annan gång skall jag lämna en skildring härav.

Jag slutar nu med en varm hälsning till kvinnorna landet runt från Sundsvalls organiserade arbetarkvinnor.

Agate Victorin.

Brev från Boden.

För att våra kvinnliga kamrater landet runt ej skall behöva befara att Bodens arbetarkvinnor stilla avsomnat till följd av dess tystnad i vårt kära organ Morgonbris, kan vi nu med glädje meddela att vi känna oss riktigt livaktiga med anledning av den stora tillslutning vi under det senaste året fått åtnjuta. Klubben förfogar över många unga, goda och kraftiga förmågor, intresset blir allt större och större. Motståndet från en del oförstående är ännu stort, men vi arbeta på alla möjliga vis, bl. a. genom spridning av broschyrer, för att därigenom sprida förståelse och upplysning, och vi hoppas att vårt arbete skall röna framgång. Vid våra ord. möten där de flesta medlemmarna infinna sig, går det hurtigt till, därvid förekommer diskussioner, föreläsningar och deklamationer.

Rik framgång i arbetet samt en partihälsning sändes våra kamrater från Bodens Soc-dem. Kvinnoklubb.

H. N.

Liljeholmens soc-dem. kvinnoklubb hade Marie bebådelsedag anordnat en vällyckad agitationsfest. Sedan några musikstycken vackert och förtjänstfullt utförts, höll Jenny Karlsson föredrag om arbetarklassens kvinnor och socialismen, som mottogs med livligt bifall. Programmet utfylldes vidare med en av amatörklubben »Fram» utförd

enaktare »En fiffig betjänt», varefter dansen trädde med liv och lust till fram på småtimmarna.

Denna klubb är ganska nybildad och har i följd därav ganska stora svårigheter att kämpa mot, men de medlemmar som redan finnas ha stark tro på vår seger och skola därför ej tröttnas utan agitera tills alla kvinnor på Liljeholmen stå med under de röda fanorna.

J. K.

Kvarnsvedens socialdemokratiska kvinnoklubb, som bildades av fru Ruth Gustafsson den 1 nov. 1907, har gjort goda framsteg. Bland annat har fester och möten avhållits, så vi äro redan kapitalstarka nog att köpa fana. Och sedan vilja vi försöka att samla alla kvinnor under den och gemensamt arbeta för att sätta oss in i politiska och sociala spörsmål, så att vi förstå vad arbetet gäller.

Diskussionsmöten har hållits både allmänt och enskilt, och frågor hava framkommit utav olika art. Men mycket har diskuterats om kvinnans politiska rösträtt, och det tyckes vara allas mening att den bör beviljas oss, utan prut och onödigt dröjsmål. Till sist en kamratlig hälsning till alla kvinnoklubbar landet runt. Låtom oss icke tröttna i våra strävanden. Låtom oss söka kunskap och komma ihåg att kunskap är makt. Och en hälsning till våra kvinnliga agitatorer, som äro ute för att väcka de sovande. »Låten edert ljus lysa för människorna.» A—a.

Kvarnsvedens Soc.-dem. Kvinnoklubb gjorde på ett av sina senaste möten följande uttalande över Frida Stéenboffs bok "Humanitet och barnalstring":

"Klubben ger sitt fulla erkännande till Frida Stéenboffs upplysningsarbete på detta område och hänvisar härmed alla till hennes bok "Humanitet och barnalstring", men anser ej att den frågan kan diskuteras rent på våra möten utan måtte det bliva vars och ens privata sak och angelägenhet att söka skaffa sig nödig kunskap i detta." A—a.

Från Kvinnornas fackförbund.

Helsingborgs Linnosömmerskofackförening har nu avslutat sin lönerörelse och nytt avtal blivit upprättat mellan dem och A.-B. Stenströms skjortfabrik.

Underhandlingarna, som togo sin början första dagarna i febr., tycktes fortlöpa lugnt och bästa förhoppningar syntes för att allt skulle i godo bliva uppgjort.

Så inträffade att från arbetsgivarnas sida framfördes den fordran att alla maskinnålar skulle betalas av arbetsörskorna. Detta kunde de icke gå in på alldenstund de icke beräknat detta då prislisterna uppgjordes.

Genom att betala maskinnålarna skulle det då bli nedläggning av arbetsförtjänsten och detta mycket kännbart då på flere arbeten ej begärts någon förhöjning och vid vilkas utförande maskiner användes och följaktligen nålar avbrytas.

Förhållandena tillspetsade sig till det yttersta och öppen konflikt blev oundviklig.

Underhandlingar påbjöds då mellan Svenska Arbetsgivareföreningen och Kvinnornas Fackförbund med ombud från Helsingborg och blev förhållandena därigenom ordnade, så att arbetet lugnt kunde fortsätta igen efter en 4 dagars vila.

Vad som genom denna lönerörelse kommit arbeterskorna till godo, är att vissa arbetspriser höjts omkring 6—8 procent och att arbetsgivaren betalar allt kastningsarbete, som förr betalats av arbeterskorna.

Overtidsarbete betalas med 10 öre utöver ackordspriset eller timlön. Arbetet slutar lördagar kl. 5 e. m., 1 maj och midsommaraftonen kl. 12 middagen.

Twisten om att nålarna skulle betalas av arbeterskorna ordnades så att de arbeten som beröras av åtgång av maskinnålar höjdes utöver den förhöjning som genom förhandlingarna förut ägt rum med ytterligare $2\frac{1}{2}$, 5, 6,3 proc.

Avtalet skall gälla till 1 maj 1910.

Vi kunna ej annat än lyckönska avd. i Helsingborg till denna lyckliga lönerörelse och är detta åter ett bevis på att där enighet och fast beslutsamhet är rådande bland kvinnor, där är ej heller omöjligt för dem att frambringa värden för sig och sina kamrater.

Tvänne avdelningar ha bildats i Stockholm i år, nämligen en avd. med den kvinnliga personalen vid Glödljusaktiebolaget Candor och en avd. med den kvinnliga personalen vid en glödlampfabrik.

Bägge avd. hava ingått i förbundet.

Tvätt- och Strykerskafackföreningen i Stockholm har ingått i förbundet fr. o. m. 1 jan. och **Sömmerskafackföreningen** i Örebro fr. o. m. 1 febr.

Löneunderhandlingar. För närvarande äro följande avd. upptagna med förhandlingar om löneavtal: Sundsvalls Sömmerskafackförening, Stockholms Damskrädderiavd. och Kalmar Sömmerskafackförening.

De tråkiga förhållandena som varit rådande för de kvinnliga arbeterskorna vid firman Shlaschbergs verkstäder har genom fackföreningens ingripande blivit fullt tillfredsställande ordnade för arbeterskorna.

Årsberättelse har inkommit från Cöteborgs Kappsömmerskafackförening och framgår därav att föreningen under året avhållit 24 möten.

Till flere av dessa möten ha föredrag hållits av olika talare, och över följande ämnen: "Några allmänna synpunkter över arbetarnas ställning", "Organisationsformerna", "Klasskampens historiska bakgrund", "Hemindustrin och hemarbeterskornas ställning". Så har medlemmarna fått i uppdrag att föreläsa å mötena, vilket de även gjort när tillfälle därtill funnits och har då föreläst ur arbeten av dr Frida Steenhoff, Fredrik Ström, Pelle Molin, Gustaf Fröding och Snölsky m. fl.

Föreningens medlemsantal har ökat från 50 till 82.

Som vi se har föreningen arbetat livligt och gjort mötena omväxlande och innehållsrika, vilket även burit frukt, i det att flere kamrater ingått i föreningen, och hoppas vi att under det kommande året allt fler skola se och känna det rättvisa i kamraternas strävan att få alla till solidariska kamrater.

Revisionsberättelse har inlämnats från Falu Sömmerskafackförening och balanserar fören. inkomster och utgifter mellan 6 och 7 hundra kronor. 51 medlemmar ha ingått, så att föreningen nu räkna 70 medl. Föreningens kassa har genom fester ökat med 100 kronor.

Vi kanske till nästa nummer erhålla årsberättelsen så att vi kunna göra något utdrag ur densamma.

Landskrona Sömmerskafackförenings revisionsberättelse utvisar en inkomst av kr.

519: 64 och utgifter kr. 455: 05, således en behållning av kr. 64: 59. Under året har denna förening haft två lönerörelser och flere gånger har genom föreningens ingripande rättats missförhållanden på arbetsplatserna och för övrigt har densamma varit mycket agitatorisk.

Uppsala Stick- och Sömmerskafackförening har under året avhållit 12 ord. och 14 extra möten och dessa möten alltid varit väl besökta. Föreningen har på de flesta ord. möten haft föredrag, och säges i årsberättelsen att avd. haft god hjälp av föreningen Labremus' styrelse, ävenså har Soc.-dem. ungdomsklubben erbjudit dem sin hjälp vid agitationen. I början av året pågick en lönerörelse och blev avtal upprättat mellan avd. och en arbetsgivare.

Föreningen planlägger om agitation bland hemarbeterskorna.

Föreningens inkomster voro kr. 412: 21 och utgifter kr. 325: 34, således en behållning av kr. 86: 87.

S. S.

Från Kalmar och Sundsvall ha ingått underrättelse om att de påbörjade löneförhandlingar på båda dessa platser nu äro avslutade. Förbundets ordf. Signe Svensson har på båda ställena deltagit i förhandlingarne och resultatet av dessa tycks vara på alla vis förmånliga för sömmerskorna. Organisationen är bra att ha.

Solens gata.

(Ur »Mosaik».)

En gång när jag låg i Paris och pengarna hade tagit så slut, att jag var fattigare i den staden än de fattiga tiggare, som befolka de långa broarna över den guldglänsande Seinen, och mer hemlös och främling än de arma, som ha himlen till tak och ej veta av annat, gick jag en morgon ut på gatorna, som draga genom staden som tusen breda vägar draga genom en oändlig slätt och där människorna vandra eller ila som trötta eller irrande tankar och där man endast blir ett ansikte bland miljoner ansikten, som icke känna varandra.

Jag bodde långt nere vid Montparnasse, där man har framför sig som en lysande remna i skyn Invalidens gyllene kupol, därunder han vilar, Sankt Helenas av segrar och nederlag trötta man. Därifrån gick jag mot stadens medelpunkt, där republikens monument står, och varifrån gatorna grenade ut sig strålförmigt och dit även de gator föra, som komma från murarna som kransa staden vida bortom de fattigaste fattiga Montmartre. Tinmar vandrade jag de långa gatorna fram genom den stora staden längs de gråvita husen, över vilka en kall, klar november-sol lyste.

Alla de människor som jag mötte, och som jag väl sedan aldrig mötte mer, tyckte jag voro som böcker som jag kastade en blick i. Oftast är det ju så att de skaror av människor, som ila förbi en på gator och farvägar, blott bli dropparna i floden, som flyter förbi. Man lever i sina tankar, i sina idéers rika värld och hör endast som på avstånd bruset av människornas

flod. Denna morgon var hjärnan kall och liksom svalkad av svält, tankarna stötte som knivar mot tankar som möttes, och skuro som klingor genom känslor som tangerade. Så många öden gissar man aldrig som när magen är tom.

Som jag vandrade de långa gatorna fram och läste i ansikten och ögon jag mötte, och fann hur ögon, som voro djupa som gruvor eller klara som stjärnor, hade lidandet eller tänkandet i sig och hur slöa, ihåliga ögon, lika tomrum, ofta blickade ner på den välfödda kropp som aldrig burit en själ, eller förlorat den, hur vackra höga pannor ej just så ofta hörde samman med de vita, vackra händer, som togo om lyxbutikernas ciselerade låsvreden — så kom jag att tänka på naturens slöseri med sina bästa krafter, med sina mest lovande frön, och på den heliga lögnen om det visa ändamålet.

När jag hunnit dit i mina tankar, mötte jag barn och vuxna och gamla, som gingo med små bleka kransar in på sidogator, som syntes föra till en stad inom staden. Dem följde jag och märkte att jag hunnit till Père Lachaise, dit de levande gå med kransar till sina döda. Det hade hunnit bli middag och solen sken blekgult kallt över de dödas stad, där vid ingången står den väldiga stenen med de goda orden: Aux morts. Och åter, jag vet icke varför, kom jag att tänka på naturens slöseri, och på lögnen om det heliga ändamålet.

Men jag vandrade vidare och vidare de långa gatorna fram för att få se murarna, som kröna stadens andra del, ty jag ville en gång ha vandrat genom hela staden från ända till ända. När jag mot aftonen kommit upp på Montmartres höjder och hade stycken av staden för mig i en vid synkrets, log jag åt den stora Seinen, att hon syntes så liten som en bäck och åt Invalidkupolen, att hon glänste blott som en stjärna och ej som en sol längre, och åt triumfbågen att den liknade en leksak, som barn rest sig. Men i solnedgångens gyllne flod av ljus och purpur brann dock det hela och liknade en sagostad ur "Tusen och en natt". Och jag såg hur de fattiga i Montmartre-husen slog upp sina fönster och sågo ner mot de rikas solbrinnande stad och mot de lyckligas Montparnasse.

När jag återtog vandringen mot murarnas mål för dagens färd, och gatorna började sakta slutta, kom jag in i den tunga skuggans, kylans och kvällens kvarter, dit intet återsken av ens en slocknande sol nådde. Nu tänkte jag icke längre på naturens slöseri, men vil ännu bittrare på lögnen om det heliga ändamålet. Tills jag såg muren resa sig framför mig, och jag befann mig stå i dess täta skugga mitt för en ung kvinna med spåda och grubblande ögon.

Äro om dagen alla främlingar bland främlingar, så äro mot natten och om natten alla kända bland okända. Vi

hälsade på varandra som hade vi båda känt varann i alla våra dagar, som hade vi följt varann som stjärna följer stjärna i samma rymd och som flod följer flod mot havet.

Vi stodo där i skuggan av muren, som åt två håll ringlade i väg runt staden och slöt den kring sig, som biott bergskedjor kunna sluta dälerna. Vi sågo en bit från oss porten, dit gatorna löpte samman och ut och där tullmännen stodo på post och genom vars aldrig resta valv himlens nattblå fläk flöt in. Vi satte oss på en bänk och började berätta för varandra om vad vi sett av livet och världen. Jag märkte snart att hon sett mer av livet än jag, men mycket mindre av städer och länder, hade hon ingen åtrå efter att få se dem. Hennes hela åtrå var att få bo en gång på vad hon kallade rue de Soleil, Solens gata. Det var hennes dröm och hennes enda stora längtan.

Solens gata bar väl egentligen ett mycket mindre poetiskt namn, men den låg på Montmartres sluttning ner mot det stora och vida och rika Paris, där solen var kväll gick ner bakom Montparnasse, bestrålade allt gyllne och rött, som då en stad brinner långt borta. Och hon beskrev synen, och glädjen vid den, de få år hon bott där som barn, så enkelt och mänskligt, som endast den stora längtan och den ljusa drömmen kan beskriva.

— Varför flyttar ni inte dit igen? sporde jag.

Då förstod hon att jag icke funnit, vem hon var, vem bland föraktade mest föraktad, vem bland sålda mest olycklig.

Hon grät länge och bittert och hennes dröm var slut. Ty de som fallit få aldrig vända tillbaka — till Solens gata.

Men hur lögnen om det heliga ändamålet en gång kunnat utslungas — den gåtan löste jag icke hela den tunga vägen hem till Montparnasse.

En liten morgonscen.

— Ja, Pettersson, det var en präktig människa, stämmer mamma upp, en smula salvelsefullt, efter att ha läst »dödsfall» i tidningen. Aldrig att han »fack» något, aldrig rörde han ett kort, och förrän det kunde falla Pettersson in att titta efter en annan kvinna än fru Pettersson... Nej, utmärkt människa var Pettersson, det är då visst och sant...

— Pettersson — ähja, Pettersson var en negativ natur, säger pappa avkylande. Han dyrkade dygden efter som det nu en gång var hans smak.

— Vad är »dygden» för något, frågade lilla Elsa nyfiket.

— Dygden, säger pappa bakom tidningen, barnet mitt, dygden det är att inte göra något av allt som är trevligt i världen...

— Och sådant vågar du att... Vad är feighet, kan du säga mig det, frågade mamma stridslystet.

— Feighet, hi hi hi, säger pappa, och går mot dörren, feighet, älskade det är att ha mod till — att springa sin väg.

Och borta är han. (V. G.)

Den objudna.

*Just då gudmor och faddrar vid döpets fest
med goda gåvor fyllde min vagga,
trädde in genom dörren en objuden gäst
bland välgångens ord och vinerns fragga.
En skugga föll bland glädje och ljus,
och skratten dogo och sinnenas gamman,
och som i ett svartklätt sorgehus
så sprött och skarpt stötte glasena samman.*

*Men sen dess jag lärt känna dig mer än nog
du objudna gäst vid mitt döpelsegille,
var gång för sorgernas lie dog
vad jag älskat högst och vad innerst jag ville,
var gång jag för saknadens gissel mig vred,
och min tårande leda fick lösa lömmar,
när vanmakten brände och sorgen sveo,
och mitt hjärta var tungt av aftenens drömmar.*

*Då jag såg dig städs, du objudna fe,
som en gång dig böjt över barnets läger,
i dagarnas oro, i nätternas ve
det enda trofasta sällskap jag äger. —
Jag ser dig städs i din höstliga dräkt,
lik gräset brun, som bränts uti solen,
med barmen av duvna astrar täckt
och knippen av vissnade ax kring kjolen.*

*Ditt huvuds svarta och glanslösa hår
en ensam silvervit strimma benar.
Din mun är röd som ett blödande sår,
din gång som rasslet av torkade grenar.
En änga stiger fuktig och från
från din skrud, som från lönnblad vissna i
sandén.*

*Du spinner och jäster på spinnrockens ten,
mina dagars träd med den darvaude handen.*

*Så hör jag var natt ditt spinnrockshjul,
dina läppar ser, som blodröda glimma.
Du spinner till sommar, du spinner till jul,
tills äntligen den stundar, din väntade timma.
Då dofta dövande, tungt och trött
de duvna astrar du bär uti barmen,
mot din klädnads fällor somnat jag sött
och du bär mig bort som ett barn på armen.
(Ur Oscar Levertins dikter.)*

Kvinnor som väljare i Danmark.

I de danska kommunerna har man något som kallas »hjälpkassor», en ny form för de förutvarande »fria fattigkassorna». Dessa hjälpkassor, som erhålla ett visst tillskott ur statskassan, äro avsedda att lämna understöd åt fattiga och behövande personer utan att denna hjälp får karaktären av fattighjälp, vilken senare oftast medför förlust av borgerliga rättigheter samt andra obehag för emottagaren.

I och med kassornas omorganisering infördes även ett nytt valsistem för väljande av kassornas styrelser. Valen ske i enlighet med den allmänna och hemliga valrätten och även kvinnorna ha blivit röstberättigade till dessa val, vilka förrättas i enlighet med det proportionella systemet.

I dessa dagar pågå valen till »hjälpkassorna», och det är således första gången i Danmark, som kvinnorna få deltaga i några val. I de flesta kommuner, där val redan ägt rum, ha också kvinnor blivit invalda i styrelserna, och kvinnorna ha i allmänhet livligt deltagit i valet. Socialdemokraterna ha hemburit segern på många ställen.

Stort intresse knöt sig till valen i Fredriksbergs kommun vid Köpenhamn, vilket ägde rum i mars. Socialdemokraterna, radikalerne och högern hade uppställt egna listor och en livlig agitation hade förts i pressen. Naturligtvis kan intresset för dylika val aldrig bli så stort som för politiska och kommunala val, och därför deltog i Fredriksbergvalet av 32,800 röstberättigade endast 37 procent.

Resultatet av detta val blev att på socialdemokraternas lista avgavs 6,077, på högerns 5,082 och på de radikales 1,039 röster. Socialdemokraterna fingo 5 kandidater valda, därunder 2 kvinnor, högern likaledes 5, därunder 2 kvinnor, och radikalerne fingo en kvinnlig kandidat vald. Om ytterligare tre procent av väljarna deltagit i valet, skulle socialdemokraterna fått 6 och högern endast 4 kandidater valda. Men socialdemokraterna och de radikala ha dock fått majoritet i styrelsen.

Kvinnorna deltog mycket livligt i detta val.

Sprid Morgonbris.

Adresslista

över Soc.-Dem. Kvinnoklubbarna.

Alby: Ordf. fru Anna Wasell.
Arboga: Ordf. Signe Björk, Mek. Verketaden.
Avesta: Ordf. fru Johanna Eriksson, adr. Sägbo.
Arlöv: Ordf. fru Emma Strandberg.
Arvika: Ordf. fru Sofia Ivarsson.
Askersund: Ordf. fru Holm, n:r 112.
Bomhus: Fru Hanna Bohman, Björnbo n:r 6.
Boden: Ordf. fru Thyra Wikström, jägmästare Lindvalls gård.
Bjuv: Ordf. fru Kersti Månsson, Gruvan.
Billesholm: Ordf. fru Olivia Karlsson.
Borås: Adr. Carl Birgersson, Norrby 8.
Borlänge—Domnarvet: Fru Groth, Domnarvet.
Charlottenberg: Hulda Olsson.
Deje: Ordf. fru Christine Löf.
Degersfors: Hr Fritz Olsson, Janneslund.
Ektorp: Ordf. fru Nelly Grönlund, Högsen, Ektorp, Saltjö—Dufnäs.
Edsvalla: Sekr. Bertha Berg.
Eslöv: Ordf. Ebba Thynell, Folkets hus.
Eskilstuna: Ordf. fru Maria Eriksson, Smedjegatan 24.
Enköping: Elin Johansson, Kyrkogat. 13.
Furulund: Fru Elna Malmgren.
Forsbacka: Ordf. fru Hedvig Kling, Forsbacka Bruk.
Forsbaga—Klarafors: Augusta Zetterberg, Kom.
Frånö: Ordf. Hilma Odman.
Gellivara: Ordf. fröken Hilbur Lundin.
Grängesberg: Ordf. fru Sanna Ekholm.
Guldsmedsbyttan: Ordf. Vivan Andersson.
Gävle: Signe Hallin, Hattmakaregatan 18.
Göteborg: Fru Klara Verhage, Borgargat. 18, Olskroken.
Hagfors: Fru Lina Berg.
Halmstad: —
Hörken: Ordf. fru Selma Bergman.
Hallstahammar: Ordf. fröken Jenny Gustafsson, Sörstafors, Kolbäck.
Hufvudsta: Fru Berggren.

Morgonbris

utkommer under 1908 med 6 n:r, nämligen i början på febr. april, juni, aug., okt. och dec.

Tidningens försäljningspris 10 öre. Organisationer och kommissionärer redovisa efter 8 öre pr. st. Redovisning samt rekvisitioner om möjligt för alla n:r samtidigt sändes till Anna Sterky, Folkets Hus IV, Stockholm.

Redovisning senast en månad efter mottagandet.

Hedemora: Sekr. Maria Slljeholm, adr. fru Larsson, Stationsgatan.
 Hasslarp: Fru Matte Lundqvist, Lyckåker.
 Helsingborg: Ordf. fru Christina Johansson, Karl Kroksgatan 50.
 Höganäs: Fru Christina Engström.
 Kalmar: Ordf. Rhea Fürstenberg.
 Katrineholm: Ordf. Lisa Kallström, Bryggaregatan 1.
 Kjevlinge: Sekr. fru Wendla Wahlberg.
 Karlskrona: Ordf. fröken Hilma Pettersson Finnagränden 1.
 Kvarnsveden: Ordf. fru Hilma Sundström.
 Koskullskulle: —————
 Kristianstad: Alma Vesterberg.
 Kiruna: Ordf. Erika Johansson, Sörlings gård.
 Karlstad: Fru Elin Jansson, Östra Herrhagen 25.
 Karlshamn: —————
 Karlskoga: Ordf. fru Mina Uddenberg.
 Kristinehamn: Ordf. fröken Anna Olsson, Olsberg.
 Landskrona: Fru Ada Thuresson, N. Infarsgatan 3.
 Liljeholmen: Ordf. fröken Edith Östmark, Vollmar Yxkullsgatan 37 III.
 Lund: Ordf. fru Emma Hansson, Folkets hus.
 Lessebo: Ordf. Bertha Jönsson, Lessebo Bruk.
 Lidköping: Sekr. Anna Gustafsson, Grefhusgatan 58. V-st.
 Luleå: Ordf. fru Elna Alm, Skomakaregatan 28.
 Ljmhavn: Ordf. fru Lilly Persson, Drottninggatan.
 Lomma: Ordf. fru Augusta Olsson.
 Linköping: Östergötlands Folkblad.
 Lesjöfors: Ruth Lind.
 Ludvika: Ordf. frkn Edith Moberg, Magnet.
 Marieholm: Ordf. fru Hilma Nord.
 Motala: Ordf. fru Selma Andersson, Adolfsberg.
 Malmö: Ordf. fru Math. Persson, Majorsgatan 16.
 Malmberget: Ordf. fru Jenny Björnström, G. A Lunds gård.
 Mackmyra: Ordf. fru Maria Hillblom.
 Munkfors—Munkeryd: fru Ruth Johansson, Munkfors.
 Marieberg: Ordf. fru Marta Frånberg.
 Norrköping: Sekr. fru Mimmi Gyllander, Vattengatan 26.
 Nautanen: Ordf. fru Augusta Gröndal.
 Nyköping: Ordf. fru Ida Johansson, Repslagaregatan 27.
 Norberg: Ordf. fru Frida Pettersson, Kärrgruvan.
 Nybro: —————
 Nässjö: —————
 Oxelösund: Ordf. fröken Tekla Karlsson, Konsumtionsföreningen.
 Oskarström: S. O. Palmqvist.
 Persberg: Fru Lydia Näas.
 Riksgränsen: —————
 Sprängviken: Ordf. Helma Selling.
 Sundsvall: Ordf. fru Selma Larsson.
 Skromberga: Ordf. Oliva Möllergren, Skromberga, Ekeby.
 Smedjebacken: Ordf. fru Charlott Carlsson, Munkbo, Morgårdshammar.
 Säter: Ordf. Emilia Magnusson, Österlånggatan 77.
 Skärvald: Ordf. Ellen Ekberg.
 Stockholm: Ordf. fröken Gertrud Månsson, Upplandsgatan 59.
 Söderhamn: Ordf. fru Maria Wannberg, Strandbacksgatan 157.
 Seffe: —————
 Slottsbron: Anna Ekstrand.
 Smedjebacken: Fru Anna Dahlgren.
 Säter: Ordf. fru Thilda Nelin, Folkets hus.
 Södertälje: Ordf. fru Arnberg, Baltic.
 Trelleborg: Ordf. fru Math. Friberg, Västra Förstaden 69.
 Trollhättan: Ordf. fröken Edith Hansson, Dufvan 1.
 Tranås: Ordf. fru Josefina Lundblad, Fristad, Tranås Kvarn.
 Tidaholm: Ordf. fru Anna Toll, Torggat. 2.
 Uddevalla: Ordf. fru Maria Forsberg, Drottninggatan 120, Söder.
 Umeå: Sekr. Antonia Lundström.
 Västervik: —————
 Västerås: Ordf. fru Agnes Söderqvist, Stora gatan 66.

Västansfors: Ordf. fru Lina Asplund.
 Visby: Ordf. fru Anna Nilsson, Michaelsgatan 15.
 Växjö: Ordf. Stina Nordin, Folkets hus.
 Vänersborg: Ordf. fröken Hedvig Hägg, Garverkegatan 25.
 Vännäs: Ordf. fru Lina Brandt.
 Ystad: Johanna Sasserusson.
 Åhus: Fru Anna Ljungkvist.
 Åstorp: Fru Maria Eriksson.
 Östersund: Ordf. Vendla Bergström, Nygatan 14.
 Örebro: Sekr. fru Elisabeth Karlsson, Slottsgatan 28.

Felaktigheter i ovanstående lista torde snarast anmälas till Anna Sterky, Kv. fackf. exp., Folkets Hus, Stockholm.

Minneslista.

Stockholm.

Kvinnornas fackförbund. Ordf. Signe Svensson. Expedition Folkets hus, 4 tr., öppen alla dagar kl. 10 f. m.—3 e. m., 6—8 e. m. Fredagar till kl. 9 e. m. för uppbörd.

Kassörskan fröken Hilma Larsson postadr. St. Vattugatan 5, 2 tr., Koop. Syfabriken Linnéa, Stockholm.

Lännesömmerskefackföreningen. Ordf. Signe Svensson. Sammanträder 1:sta torsdagen i månaden i O-salen, Folkets hus.

Sthlns damskrädderiavdelning. Ordf. hr Oskar Elmér. Sammanträde 3:dje måndagen varje månad. F-salen, Folkets hus.

Klädsömmerskefackföreningen. Ordf. fru Anna Johansson, Surbrunnsgatan 6. Sammanträde 2:dra onsdagen i månaden, G-salen, Folkets hus.

Rosettsömmerskefackföreningen. Ordf. frkn Mina Lindegren, Parkgatan 12. Sammanträden 2:dra tisdagen varje månad, Kvinnornas fackförbunds expedition, Folkets hus, 4 tr.

Föreningen Stockholms badbetjäning. Sammanträde 1:sta tisdagen i månaden. Kassör fru Hilma Johanson, Götgatan 31.

L. M. Ericssons kvinnoklubb. Ordf. fru Agda Hammarlund, Karlbergsvägen 38. Sammanträde 4:de onsdagen varje månad, G-salen, Folkets hus.

Keros Kvinnoklubb. Ordf. fru Karlsson, Parkgatan 12. Kassör frkn Gerda Jansson, Fridhomsq. 6.

Twätt- och strykerskefackföreningen. Sammanträde 2:dra måndagen i månaden, P-salen, Folkets hus.

Kassör fröken Ågren, Fleminggatan 60.

Landsorten.

Malmö damskrädderiarbetarefackförening. Ordf. hr Frans Månsson, Rörsjögratan 10. Sammanträde 4:de tisdagen i månaden. Sal n:r 5, Folkets hus.

Helsingborgs Lännesömmerskefackförening. Ordf. fru Hilma Svensson, Järnvägsgatan 37. Sammanträde 3:dje torsdagen varje månad. E-salen, Folkets hus.

Kalmar sömmerskefackförening. Ordf. frkn Vera Nilson, Norra Landsvägen 24.

Höganäs sömmerskefackförening. Ordf. frkn Signe Erlandsson, Höganäs nedre.

Landskrona tvätt- och strykerskefackförening. Kassör fru Ida Malmgren, Handverkarq. 2.

Södertälje sömmerskefackförening. Ordf. frkn Gärda Westholm, Mälargatan 10.

Karlskrona sömmerskefackförening. Ordf. fröken Hilma Johansson, Finnogränden 1.

Trollhättans sömmerskefackförening. Sekr fröken Anna Börd, Ormen 9.

Göteborgs lännesömmerskefackförening. Ordf. fröken Signe Signe Karlsson, Gråbergsgat. 28.

Västerås tvätt- och strykerskefackförening. Ordf. fröken Johansson.

Ett bibliotek

för några kronor.

»Berömda böcker» omfattar det allra bästa inom litteraturen av världsberömda författare. Modern utstyrelse, gott papper och tryck. Otroligt billigt, blott 1 (en) kr. pr band

N:r 1. »Ned med vapnen» av B. v. Suttner.

» 3 och 4. Raskolnikow av F. Dostojevski.

» 5. Bebodda världar av Camille Flammarion.

» 6. Kvinnan på 30 år av H. de Balzar.

» 7. En Folkfiende, av Henrik Ibsen.

» 8. Sångernas bok, av Heinrich Heine.

» 9. Huckleberry Finns äventyr, av Mark Twain.

» 10. Abrahamns offer, av Gustav Jansson.

» 11. Urania, av Camille Flammarion.

» 12 och 13. Pickwick-Klubbens efterlämnade papper, av Charles Dickens.

» 14. Niels Lyne, av J. P. Jakobsen.

» 15. Sherlock Holmes' äventyr, av Conald Doyle.

»Berömda Böcker» kunna köpas var för sig. OBS! Blott 1 krona för vart band och inbundna i praktband 2 kr. De finnas till salu i varje bokhandel. Sändes även franko från förlaget. Återförsäljare antagas å alla platser. Katalog gratis.

Björck & Börjessons Bokförlag

62 Drottninggatan 62
Stockholm.

Kooperativa Syfabriken LINNÉA

tillverkar och försäljer Damlinnen, Kalsonger, Underkjolar, Blusliv, Förkläden m. m., samt Herrkalsonger, Blusar, Skjortor, Överdragsbyxor, Rockar samt allt vad till branschen hörer. Gynna den kooperativa fabrikationen, Stora Vattugatan 5 II.

Allm. Tel. 223 96. Riks. 124 11.
Koop. Syfabriken Linnéa.

Helsingborgs Kvinnoklubb. Ordf. frkn Gerda Pettersson. Kassör fru Christin Johansson. Sammanträde 1:sta och 3:dje måndagen varje månad, Folkets hus' F-sal.
 Sjukkasans ordf. fru Christin Johansson, Karl Kroksgatan 50. Kassör fru Ida Olsson, Karlro n:r 38.